

ТОКТОМ
ПОСТАВЛЕНИЕ

2023-жылдын 10-февралы № 13

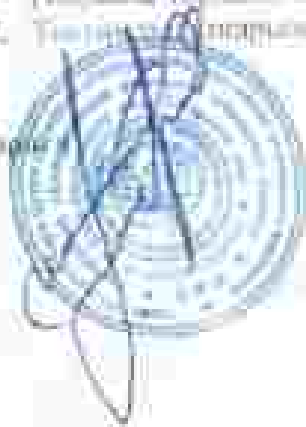
Бешовет аймагы

Бешовет аймак аймактык жергиликтүү мамлекеттик уюмунун өкүлүгү
жөнүндө

Бешовет аймактык аймактык 2023-жылдын 10-февралындагы №1 сессиянын
протоколунун негизинде, Кара-Суу Районунун Жергиликтүү мамлекеттик
уюмунун Өкүлүгү жөнүндөгү 2022-жылдын 12-ноябрындагы № 279 буйругун, анын
ашыруу максатында Бешовет аймактык жергиликтүү сессиясы тарабынан **АЙМАК**

1. Бешовет аймак аймактык жергиликтүү мамлекеттик уюмунун төрөлгөсү аймак
сессиянын
(Талас облусунун 23-бюлетте)
2. Төрага катары Бешовет аймак өкүлүгүнүн төрагасын таандыкташуу.

Төрө

Жантайбек Сулуу А.

**Бейшене айыл аймагынын кеңешинин
1-сессиясинин №13 токтому
мөнө бекитилди**

Жергиликтүү жаманаттын Уставы.

Биз, Бейшене айыл аймагынын жергиликтүү жаманаты,
өз аймагыбызга территориябызга жергиликтүү маанидеги маселелерди өз
демектебиз жана өз жоопкерчилигибиз менен чечүү укугубуздун жана
милдетибиздин сөзү менен;

ата-бабабыздын "Ирме алды койганак", " Көп түкүрсө көл" деген накыл
кайтарып туу тутул;

өтүбүздүн территориябыздын ишканалар жергиликтүү жаманаттын
мүнөздөрүнүн жана башка жарандардын бузулмас беркиликте, кытымын,
жаманат тармагы жана таштуктуу курууну көмөк кылууну, аял-акшынды
тартууну жана чактоону, айыл аймагыбыздын/аймагыбыздын өтүктүрүүнү максат
кылат;

жергиликтүү жаманаттын ички жашоо-тармагынын негизги
принциптерин жана эрежелерин күчдөлүк турмушта киргизүүнү өздөп,
унул уставды кабыл алабыз.

I. Жалпы жоболор

II. Жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары

III. Жергиликтүү маанидеги маселелер

**IV. Жергиликтүү жаманаттын жергиликтүү өз алдынча башкарууну
жүзөгө ашырууга түз катышуу формалары**

**V. Жергиликтүү жаманаттын ички жашоо-тармагынын негизги
принциптери жана эрежелери**

**VI. Жергиликтүү жаманаттын башка тармактар (субъекттер) менен алыс
жүргүзүүсүнүн тартиби**

**VII. Жергиликтүү жаманаттарда жарандардын өз алдынча
уюнданышынын экономикалык - чарбалык негиздери**

VIII. Корутунду жоболор

I. Жалпы жоболор

1. Жалпы жоболор

1.1. Айыл аймагынын жергиликтүү жаманатынын Уставы - жергиликтүү
жаманаттын жыйындарында (шогулунттарында) же курутайларында тараптын
жыйынтыгы боюнча жергиликтүү кеңештин токтому менен бекитилүүнү,
жергиликтүү жаманаттын ич-ара жашоо-турмушунун негизги эрежелерин жана
принциптерин жана сазуучу, жергиликтүү жаманаттардын мүчөлөрүнүн
укуктарын жана милдеттерин аароочу, жергиликтүү жаманаттардын башкагы
процесстерге катышуусуну көзөңмө жергиликтүү маанидеги маселелерди жана
Кыргыз Республикасынын мыйзамдары менен жонго салынбаган жергиликтүү өз
алдынча башкаруу иштин башка маселелерин чечүүдө жергиликтүү жаманаттын
мүнөздөрүнүн бери бери негиз жана жергиликтүү жаманаттын жергиликтүү өз
алдынча башкаруу органдары менен өз ара мамилелеринин тартибин аароочу акт
болуп саналат.

1.2. Ушул Устав айыл аймагында колдонулат жана өтүчүн уюштуруу-
укуктук түрүнө карабастан, аялр же айыл аймагында аялрп жаткан бардык
критериялык жактар, ошондой эле жана жактар жана алардын биримдигин үчүн
милдеттүү болуп саналат.

2. Негизги түшүнүктөр жана терминдер

Ушул Уставда төмөндөгү түшүнүктөр жана терминдер колдонулат:

администрациялык-аймактык бирлик - бул мамлекеттин бийлик жэ жергиликтүү өздөнтчө башкаруу органдары тиешелүүлүгүнө жараша мамлекеттик башкарууну жэ өздөнтчө башкарууну жүзөгө ашыруучу, өз ичине бир же бир нече иликтүү конуштардын жана башка жана отурукташкан аймактардын камтыган, маалым тарыхыйан аймактагы аймактар;

жергиликтүү жамнат - жергиликтүү маанидеги маселелерди түздөн-түз жана алап тарыхыйан түздөн-түз жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары тарыхыйан чечүүгө жана алапчылыктары менен бирликте тиешелүү шарадан жэ аймактык аймактын аймагында туруктуу жашаган Кыргыз Республикасынын жарандары;

жергиликтүү маанидеги маселелер - жергиликтүү өз алдынча башкаруу органы, ошондой эле өздөрүнүн түздөн түз эркирин башкаруу менен жергиликтүү жамнаттын мүчөлөрү чечүүгө, шарадан жэ алап аймагында камтылуу жашоо-турумушун түздөн түз камсыз кылууну маселелери;

өткөрүлүү берилген мамлекеттик ыйгарым укуктар - маалымдан жэ кешениндеги негизинде атыруу үчүн жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары тарыхыйан мамлекеттик органдарга өткөрүлүү берилген алап мамлекеттик ыйгарым укуктар;

демантгечи тий - үшүн Уезгега маалымк шарадан жэ аймактык чечулушту жана куруштагы өткөрүү, шарадан жэ алап аймагында артыкчылыштуу кайгыларын жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары менен бирликте чечүү боюнча эдик демантгечи жүзөгө ашыруу боюнча актыктуу негизде түздөн түз жэ алап аймагында жашаган 5-7 жылдардын курамындагы актыктуу барымы;

(Демантгечи топтордун мүчөлөрүнүн саны жергиликтүү жамнаттардын жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын өз актыктык боюнча белгиленет);

жергиликтүү куруштаб (жергиликтүү жамнаттын куруштабы) - алап аймагында (шарадан) жана алапчылыктардан жарык жергиликтүү жамнаттын жашоо-турумушунун маанилүү маселелерин тилкуулоо, коомдук иштүүлүгүн багыттары боюнча сунуштамаларды берүү максатында өткөрүлүү алап аймагында (шарадан) жергиликтүү жамнаттын өздөрүнүн жыйыны;

муниципалдык менчик - жергиликтүү өз алдынча башкаруунун кареше алуу булагы болуп саналган жана жергиликтүү өз алдынча башкаруунун мамалеттерин жүзөгө ашыруу үчүн зарыл болгон жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын эдик кылуусунда, пайдалануусунда, тескөөсүндө турган жергиликтүү жамнаттын менчиги;

жергиликтүү (аман) ченем чыгаруу демантгечи - жергиликтүү маанидеги маселелер боюнча ченемдик укуктук актылардын долбоорун (токтомдун долбоорун) алапты чыгууга жана жергиликтүү жамнаттын шарадан белгиленген тарыхыйан берилүүгө жергиликтүү жамнаттын укуту;

жарандардын чечулушту (жыйыны) - жергиликтүү маанидеги маселелерди тилкуулоо, жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын жана жергиликтүү өз алдынча башкаруунун маанилүү алаптарынын ичин коомдук алапты камтамат берүү үчүн колдонулуучу бир нечонун, карешедан, алап аймагында жэ шарадан алапчылыкта жашаган жарандардын жергиликтүү өз алдынча башкарууну ичкө ашыруунун түздөн-түз актыктуулукун формасы;

коомдук атуулар - жамнаттын туруктуулукун маанилүү маселелери боюнча маалым тилкирин ичкөөн билүүгө, сунуштарды жана рекомендациялардан атууга, сунушталуу, тарыхыйан чечимдерди атууга келетин кышкычылыгыдан эдик атуу менен негиздерди алап атуу үчүн жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын демантгечи боюнча өткөрүлүүчү, алап алапчылыктагы формасындагы алапчылыгынан шарадан;

жамиятын муктаждыгын чогуу аныктоо – максималдуу биргелишип жайгашуу, аларды талдоо процесси жана калктын пайдаланып жана камтылыштарын жакшыртуу менен ишти пландаштыруу;

каада-салт – кандайдыр бир элдик турмуш тартипиндеги, үй-бүлөдөгү жүрүм-турум нормалары, эрежелери, ырым-жырым, адеп-ахла, ышар-жоралга, жип-жоболордун жыйындысы. Каада-салттарды жана үрп-адаттарды ар кандай ырым-жырымдар, жоралгалар коштойт.

салт - жалпы элдик мүнөзгө менталдык эрежелердин системасы, ал өтүнө ыры, ышар, элдик үрп-адаттарды камтыйт жана ырым-жырымдар менен коштолуп турат.

эреже – бул ишмердүүлүктүн кандайдыр-бир түрүн жүзгө ашыруунун тартибин аныктоочу процедуралык эрежелерди белгилеген ченемдик укуктуу актынын формасы.

3. Айылдык аймактын территориясы

3.1. Айылдык аймактын территориясы же айылдык аймактын административдик-аймактык чек арасынын чекториндеги жерлерди өтүнө камтыйт.

3.2. Айылдык аймактын территориясы төмөндөгү айылдарды өтүнө камтыйт:

- Бейнеке айылы; -Кара-Суу айылы; -Кара-Буура айылы;

4. Айылдык аймактын жергиликтүү жамиятынын статусу, укуктары жана милдеттери

4.1. Жергиликтүү маанидеги маселелерди өтүтүү максатында менен өз ишары чечүүгө жалпы камтылыштарды менен берилген, шырар же айылдык аймакты туруктуу жашаган Кыргыз Республикасынын жарандары шырарды же айылдык аймактын жергиликтүү жамиятын түзүшөт.

4.2. Жергиликтүү жамият жергиликтүү өз алдынча башкаруунун негизги субъектиси жана объекти болуп саналат.

4.3. Жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары өз ишмердүүлүгүнүн бардык негизги маселелерди жергиликтүү жамият менен макулдашып чечшет, өз ишмердүүлүгү тууралуу жергиликтүү жамияттын алдында отчет беришет. Жергиликтүү жамият жергиликтүү өз алдынча башкаруунун өкүлдүлүктүү жана аткаруу органдарынын ортосундагы талаш-тартыштарды чечет.

4.4. Жергиликтүү жамияттын ишүүсүнүн даярданып төмөндөгү белгилердин (президенттик мүнөздөмөлөрдүн) негизинде бия берсе болот:

- коомдук өз ара аракеттенүү, коомдун мамилелер, жүрүм-турумдун жалпы эрежелери жана нормалары;

- чарбалык муктаждык (көчүрө куруу, жакшыртуу, билим берүү жайларын жөмөттөө жана башка) алар чыккандагы жашоочулардын биримдиги;

- жан-дубоо жана маанилүү өркөтүүлөрүн чечүүдө жашоочулардын биримдиги;

- жанаган жерин жөргөндүрүүдө жашоочулардын биримдиги;

- колдоотулду жана жакшы укуктарды жана камтылыштарды жөргөндөгү биримдик;

- аймактык коомдук башкаруунун билишуу жана активдүүлүгү;

- жарандардын өз ара сыйык киргизүүсүнүн билишуу;

- маданий-маданий иш чараларды өткөрүүдөгү жашоочулардын активдүүлүгү (жылдык өткөрүлгөн иш чаралар сыйык жана камтылыштардын сыйык);

- өндүрүштүк, чарбалык ишмердүүлгөн өз ара байланыш;

- жарандардын чечим чыгарууларын актифирүүгү (мисалы: жарандардын чечим кабыл алууга катышуусу);

- жарандардын жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын ишмердүүлүгүнө маанил жүргүзүүгө катышуусу (ЖОБО отчетторун угууга катышкан жамааттын мүчөлөрүнүн саны);

- жашоо-тууралардын бери-бирине би ара социалдык жардам көрсөтүүсү (ТӨЖ, макулдук үнөтүү жана башка бир чараларга катышуусу, өкмөттөргө жана багуусу катышарга жардам берүүсү).

4.5. Жергиликтүү жамааттын зарылчылыгына жараша башка жергиликтүү жамааттар менен тушуну-туш алыша сөзсүзгө укугу бар.

4.6. Жергиликтүү жамаат мыйзамдарга ылайык тырскый, маанил, улуттук жана башка жергиликтүү салттарын жана өкмөттөрдү чыгарыштын расмий символдорду белгилөөгө укугу. Символдордун сүрөттөн баяндалышы жана ишаралаштырылуусунун тартиби жергиликтүү жамааттын тизимге менен белгиленет.

5. Жергиликтүү жамааттын мүчөлүгүн өтүүсүн жана мүчөлүгүнүн чыгуусун тартиби

5.1. Жана 16 дая жогору, Кыргыз Республикасынын жаранынын Кыргыз Республикасынын мыйзамдарында белгиленген тартипте шайлан же айыкталык аймакта иш жашаган даярты боюнча каттоодо ишү фактысы иш шайрдын же айыкталык аймакта жергиликтүү жамааттын мүчөсү деп таныуу үчүн негиз болуп саналат.

5.2. Жергиликтүү жамааттын мүчөсү болуп эсептелиген (каттоосу боюнча), бирок шайрдын же айыкталык аймакта 1 жылдан агуун жашаган Кыргыз Республикасынын жарандары, ошол жердин жергиликтүү өз алдынча башкаруунун өкмөттөргө органдары шайланууга жана шайлоо укуктарын колтогондо, жергиликтүү жамааттын мүчөлөрү санатуу эле жашан башка укуктарга жана милдеттерге ээ.

5.3. Ушул Устанда жана Кыргыз Республикасында башка мыйзамдарында каралган шайлан тартиби, Кыргыз Республикасынын жаранынын жергиликтүү жамааттын мүчөлүгүнө кирүүсүнө жана кыскар-бар башка шарттарды белгилөөгө жана берилбейт.

5.4. Кыргыз Республикасынын жараны төмөнкү учурда жергиликтүү жамааттын мүчөлүгүнүн чыгат:

- ал Кыргыз Республикасынын жарандыгына жогототулган;

- ал жана белгиле;

- иш өшү, айыгыма жок болуу деп таныуу жөнүндө соттун чечим мыйзамдуу күчүн алган;

- ал шайрдын же айык аймагынын сыртына туруктуу жашоо үчүн чыгып кеткенде.

6. Жергиликтүү жамааттын мүчөлөрүнүн укуктары

6.1. Жергиликтүү жамааттын мүчөлөрү жашына, расасына, тилине, мыйзамсыздыгына, этностук тандыктыгына, диндүүтүүсүнө, курагына, санын жана башка шайланларга, билгенге, тегине, мүлөтүк жана башка айылына, ошондой эле башка жагдайларга карабастан төмөндөгүдөгү укуктуу:

- жергиликтүү жамааттын маселелерге чечүүгө катышууга;

- Кыргыз Республикасынын мыйзамдарында белгиленген тартипте мамлекеттик органдарга жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарына ишмердүүлүгө жана шайлоого;

- жаматтын иштин башкарууга байланыштуу маселелерди талкуулоого;
- кызымдарга жана ушул Уставда белгиленген тартипте жергиликтүү кеңештин токтомдарынын долбоорун демилгелеме жана аларды жергиликтүү кеңештин кароосуна киргизүү үчүн демилгени топторду түзүүгө;
- жаматтын мүчөлүктүгүнө ашыктоого жана аларды жергиликтүү өт ашыкча башкаруу органдары жана (же) мамлекеттик органдар менен бирдикте чечүү үчүн демилгелүү топторду түзүүгө;
- шаардын көрүксүнө, айыл өкмөтүнө жана жергиликтүү кеңешке, мамлекеттик органдардын аймактык бөлүмдөрүнө, уюмдарга, мекемелерге, ишканаларга жана алардын жетекчилерине жана өзү кайрылууга, ошондой эле сунуштар, армалар жана айткычулар менен киши жеке жана коллективдүү кайрылууларды жөнөтүүгө, жаматта талышсизүү бардык маселелер боюнча өт ашыкча башкаруу органдарына сунуш киргизүүгө жана коюлган суроолорунун ишенимдүү жооп алууга, алардын иши боюнча сөзсүз айтууга жана баа берүүгө;
- жергиликтүү жаматтын мүчөлөрү үчүн белгиленген ишканалардын пайдаланууга;
- муниципалдык кеңештин мүчөлүгүн объектилеринин респубикалык кызматуу менен таанышууга;
- айыл нарбасына жарактуу Мамлекеттик фондунун жерлерин, муниципалдык жерлерди жана муниципалдык менчикке турган башка мүлктөрлү берүү боюнча жергиликтүү өт ашыкча башкаруу органдары өткөргөн сатууларга (аукциондорго жана конкурскага) катышууга;
- жаматтын мүчөлөрүнүн биргелешип күч аракеттери менен түптөгөн байлыктарына жана каражаттарына, ошондой эле жаматтыктыктан ортосук менчиктеде уюм, мекеме ишканаларына комитеттеринин белгиленген чегинде пайдаланууга;
- жергиликтүү курулуштарга, аймактык кызымдарга, чогулуштарга, жергиликтүү өт ашыкча башкаруу органдарынын ишине кызылалаштарына катышууга, өт оюн эркине айтып, талкуулашып жаткан маселе боюнча өзүнүн сунуштарына киргизүүгө;
- уставда жаралган ушул укуктар өт ашыкча башкаруу органдары же алардын кызматкерлерин тарабынан бузулса, аларды кароо максатында тиешелүү органдарга кайрылууга;
- жаматтын башка мүчөлөрү тарабынан коомдук тартипте, ушул Уставдын эрежелерин бузган учурда, алардын кызымдардын, ушул Уставдын аткарылышына, коомдук тартипте сактоону жана укук бузулгандыктан талаш кысууга, бирок башка жергиликтүү өт ашыкча башкаруу органдарына жана укук коргоо органдарына кайрылууга;
- жаматтын кишио шартын аныкшыруу максатында өткөрүлгөн коомдук пайдалуу, демөөргүлүк иш-чараларына (ашарларга, олимпиадаларга, демөөргүлүк ишканаларына, иш-чараларга, марафондорго) катышууга;
- кичи райондордун, шаарлардын аймактык кеңештери жана турак-жай коомдуктарынын кеңештери, үй, киши, кварталдык комитеттер түрүндө аймактык коомдук өт ашыкча башкаруу органдарын, жантар комитетин, кишилер кеңешин, пенсионер кеңешин, кызымдардуу элдик кошууларды, коомдук аштан атуу берберлерин (КААБ) жана башка коомдук уюмдардын, жаматты, коммерциялык эмес уюмду Кыргыз Республикасынын аймактык кеңештерине карама-каршы келбегендей түзүүгө же аларга мүчө болуп кирүүгө;
- жергиликтүү бюджетте түзүүгө катышууга, ошондой эле жергиликтүү бюджеттен кызымдалып жаткан каражаттар тууралуу түшүнүктүү жана жөнөкөйлөтүлгөн формада маалымат алууга (жарыштык бюджет);
- кызымдардын чегинде өндүрүштүк тейлөөчүлүк (сервистик) соода жана

кажыра башка калыпты көрсөтүү багытындагы ишканаларды уюштурууга;

- адам мүнөзү, аял эмгек менен өз байлыгын арттырууга жана анын калыпты өнөрчүлүгү менен өз алдынча башкаруу органдары тарабынан ишенимдүү көрсөтүлүшү талаш кылууга;

- улук Уставдан келип чыккан тартипте жергиликтүү жамааттын мүчөлүгүнөн өтүп кеткен чыгууга;

- Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына жана улук Уставга каратылган башка укуктарын пайдаланууга.

Жергиликтүү өз алдынча башкарууга жүзгө ашырууда Кыргыз Республикасынын мыйзамдарында каралган учурларды кошкондо, жергиликтүү жамааттын мүчөлөрүнүн укуктарына ээсизге жол берилбейт жана чектөө сөзү тартипте дагынышпайын жүрбөйт.

7. Жергиликтүү жамааттын мүчөлөрүнүн милдеттери

7.1. Жергиликтүү жамааттын мүчөлөрү расмий, улуктук таанымалдуулукта, динге болгон мамилесине карабастан, төмөндөгү милдеттүү:

- Кыргыз Республикасынын Конституциясына, мыйзамдарына жана башка нормаларга укуктук актыларын, ошондой эле улук Уставдын бешке сактоого;

- жергиликтүү жамааттын башка мүчөлөрүнүн укуктарын жана эркиндиктерин урматтоого;

- анын ичинде, расмий, тилки, мыйзамтуулукту, этностун тынчтыгы, тукум дини, курамы, саясий же башка аспектилерин, билимин, теги, мүмкүнчүлүк жет башка абалы, ошондой эле башка жагдайлары боюнча алардын басмыралоого жол бербеге;

- улуктук мамиледеги айтылган өтүп кетүү актыларга бар социалдык жана башка характеристикалык айырмаларды алдын алуу боюнча улук коргоо органдарына жана жергиликтүү бийликке көмөк көрсөтүүгө;

- улуктук жамааттардын мамилелешкен өзгөчөлүктөрүнө толуктуу болууга;

- жамааттын өз алдынча башкаруу органдары тарабынан мыйзамдын чегинде белгиленген саясаттардын жана мыйзамдардын башка түрүнүн көрсөтүлбөй өтүп кетүүсүнө;

- жамааттын турмуш-тиричилик шартын жакшыртууга багытталган башка мамиледеги айырмалуу жумуштарга (социалдык бийлиги объекттерде, жолдорду, көчүрмөлөрдү, оорукан армандарды, көчмөндө, санитария боюнча таанымал, көрсөтүлүүгө, жашоо-тиричиликке жана башка максаттарында уюштурууга киргизилбей кетүүсүнө, аларды ишке ашыруу боюнча (бекитилген шарттарды, чектөөлөр) нормалардын, өтүп кетүү шарттарында жана башка шарттарды көмөлдүк шарттарды, жарандык коргоонунун талаптарын сактоого жана башка көмөлдүк мамилелердин милдеттүү түрө аткарууга;

- жамааттын өз алдынча башкаруу органдарынын мыйзам чегинде жана улук Уставдын негизинде кабыл алынган башка чечимдерин аткарууга;

- жамааттын белгиленген ортолук мамилелерин түзүүгө жана өнүктүрүүгө өз салымын коюууга, аларды сарамжалдуу пайдаланууга жана сактоого;

- жамааттын мүчөлөрүнүн биргеликте пайдалануусундагы жерди, сууну жана башка наркысыз байлыктарын сарамжалдуу пайдаланууга;

- өз үйүн, коргоо-жайын талаш ирмөөгө жана өз убалында оңдоо тургууга, көрсөткөндүгө жана жашоо-тиричиликке, өз чарбасынан жогорку түшүмдү алууну максат кылууга;

- улуктук мамилелешкен жакшы болжолдуулукту жерлерди жүргүзүп таанымалдык сактоого;

- күрөш турган табиятта (айлаш-чабарга) кинкордук, сармжалдуулук менен мамиле жасоого, тикей, бек-дарек жана башка өсүмдүктөргө жана жаныбарларга сыйып мамиле кылыштар менен аюсуз күрөштүүгө, тармак-маданий жана табияттык жетишпестерди сактоого;

- кыялдуу конуштарды мээ кармоого айдоолорду майкаңдоого, тешикти айлал чарба өсүмдүктөрүнүн жайылыгына түшүмүн көрсөткөндө чыгаруу же жом кылуу, бек-даректерге мээ илтирүүгө жол бербөөгө, санитардык, ветеринардык жабдардуу сактоого;

- мээ жабууда мээде Кыргы Республикасынын «Жайыттар жөнүндө» мыйзамына ылайык жайытка чыгарууга, же стабыл мээ жабууга ылайык жерлерге жабууга;

- турак-жай ишараттарын куруу эрежелерин тая сактоого, турак үйлөрдү, иш жерин айдаларды пайдаланууда өрө коюсуздугтуну сактоого жана ветеринардык эрежелеринин туура сакталышына көмөккөшүүгө;

- мыйзамдуулукту бузууну бардык көрүнүшөрүнө, коомчулукту материалдык байлыктарына ички келтирүүчүлөргө жана келтирүүчүлөккө коңуз коштуу менен мамиле жасабай иш каршы күрөштүүгө милдеттүү.

Жергиликтүү жаманаттын ар-бир мүчөсү, өз айыгышып келатын келген ишараттарына жарыя, аюсузча төмөндөгү эрежелерди милдеттерди жана парларды сактоого милдеттүү:

- ар бир ата-энеси милдети катары баланын өсүп-өнгүтүүсүнө жана билим алуусуна көм көрүүгө, туура тарбия берүүгө жана берүүгө;

- эгекке жарандуу жана жеткен ар бир бала ата-энесине кинкордук көрүүгө;

- жалпы салттын ыйык парды катары жаманаттын ар бир мүчөсүнө гумандуулук жана бекеректик менен мамиле жасоого, жетимдерди жана ата-энесинин бисуусунун каарынан балдарды, ошондой эле бекер-көрөрү жок кары-картаңдарды, мыйыттарды, эгекке жарымсыздарды кинкордукка алууга жана бекүүгө;

- улаути урмат, келүүгө ызы, ашарга сый көрсөтүүгө, аракеттикке, үрө-тукма, бекерликке, сейкулукка, буткулукка, бекерилдикке барбоого, жаманаттын башка мүчөлөрүнүн укуктарын жана эркиндигин кызгыкка, аюмдук тартипти сактоого катыштууга;

- ар бир үй-бүлө башчысы өз үй-бүлөсүнө ыштыктуу, бейпил турмушту көрсөтө алууга, коңуна колдоор менен тыгыздыкта жашоого, үй-бүлөнү күчкөтүүгө, айрыкча жаш муундарды өркөктөтүүгө. Аш-Мекенин, өз айылым шайрын сүйүүгө, патриоттуукка, интернационализмге, достукка тирбишкөгө;

- ар бир улуттун намысы жана кыса-салттарын урматтоого, улуттар аралык ыштыктыкты, биримдикти чыңдоого, ар бир улуттун маданийтын өркөктөтүүгө аюм көрсөтүүгө;

- айыл айылынын, шайрык коомдук жайылында жаманаттын бекерлик турмушту жасуусуз жоруктарды жасоого, тиештисиз бекер кармоо ыйык парды кызгыкты унутпоого;

- маркумдун аярым сапарга уланууда жоосуз жоруктарды жасоого, атын айылына алууга алуугу салттуу ыштыкпен ичкилик ичүүдөгө, уруксуз берилгенден ашык мээ сокуга, жартын тарооуу, коңуз кылбоо, доорон азы берүүгө алуугу тыгуу салышат;

- кылым күйүнгө берүү, көпчү алуу эки тарытын макулдандуусу менен жүрүшүшүнө жана ашыкча чыгымга жол бекербейт;

- ичкиликке, нарканизмге ите берилген алууларды коомдук жана чарыкты менен таскар алууга катыштууга;

- аймагтыг ар бир хууль зэргийг эвчлэн тайрамдуулж салттарын улам, бей-бечарлагарга, ивэрдэнгэ мунгажарга жардам көрсөтүү максатында аймал өкмөтүнүн алдында фонд ачсагы, түшкөн аяракет комиссия араластуу бөлүктүрүлүп турушат;

- уруксатсыз ачыктык кытууга жана балак уудинга, жаратылыштыгы жапайы айымбарларга, өсүмдүктөргө бугуун салууга жол бербейт;

- аймал аймарандыгы жана шаардыгы жол жөнөкөрлүктүн мүнөттүштүкө менчиктеш бей-аракетары аймал өкмөтүнүн жана ивэрдэнгэ уруксатысыз калоуга талоу салынат;

- ар бир айымда бала же калуу уюштурулуун бей жүргөн мал байбоого тийиш. Эгел жана чак чапанды, үлүш жерлерге түшкөн мал үчүн эгел же балакы майлам чегинде жала тарыт.

- Орохо, Курбан айт, Нохорду өтөт ивэрдэнгэ белгилөө ар адамдын айым кылдыгы деп эсептөлүнөт.

II. Жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары

8. Жергиликтүү өз алдынча башкаруу жана аймал ишкө ашыруунун формалары

8.1. Жергиликтүү өз алдынча башкаруу – бул жергиликтүү жамнаттардын жергиликтүү маанидеги маселелерин өз кызыкчылыктарында жана өз көмшөрчүлүгү менен өз алдынча чечүүсүгүн Конституция менен белгилденген укугу жана чыныгы мүмкүнчүлүгү.

8.2. Жергиликтүү өз алдынча башкарууну жергиликтүү жамнаттар түшкөн-түз же жергиликтүү өз алдынча башкаруунун өкүмчүлүгү (жергиликтүү кеңештер) жана аткаруу (аймал өкмөтү/шаардын мэриясы) органдары араластуу жүзөгө ашырышат.

8.3. Жергиликтүү жамнаттын мүчөлөрү өшондой эле коомдук жана мамлекеттик турмуштун бардык маанилүү маселелерин жана жергиликтүү маанидеги маселелерди илбимдары (чогулунтарын), курултайларын, коомдук идууларын талкуулоо, чакан чыгаруу демилгесин көтөрүү жана/же жергиликтүү маанидеги өргөнчө маанилүү маселелер боюнча түз добуш берүү араластуу жергиликтүү өз алдынча башкарууну талкелей ишкө ашырышат.

8.4. Жергиликтүү жамнаттын мүчөлөрү өшондой эле өз демилгесин, өз көрөжөктөрүнүн жана башка тармактардын көрөжөктөрүнүн жөнөкөн жергиликтүү маанидеги маселелерин чечүү араластуу да жергиликтүү өз алдынча башкарууну ишкө ашырышат.

9. Жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары

9.1. Бейишке айымдык айымдын жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары – жергиликтүү кеңештер, аймал өкмөтү, шаардын мэриясы өз ишкөн Кыргыз Республикасындагы Конституциясында, илбимдарында, башка чекемлик укуктук актыларында, үшүн Устандагы негизинде жалпы кыктын атында ишкө жана жергиликтүү жамнаттын кызыкчылыктарында жүзөгө ашырышат, ишкөн алдында жооптуу болушат.

9.2. Жергиликтүү илбимдарга жана үшүн устанга илбимдык жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарына жана алардын өкмөт адимдарына кайрылышат, өшондой эле жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарына ишкөн жөнүлдө маалымат алышат, жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарына шапканышат.

9.3. Жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары жана алардын жетекчилери, жергиликтүү кеңештин чогулунтары менчик-менчик менен бирок жаматын бир жолудан кем эмес жергиликтүү жамнаттын мүчөлөрүнүн алдында отчет берип турушат.

9.4. Айыл икмөтү маанилүү маселелер боюнча чечим кабыл алуунун алдында, жергиликтүү кеңештин кароосуна жана жашыгы ташытуу чечимдерине долбоордуун даярдап киргизүү үчүрүндө жергиликтүү жамааттын мүчөлөрүнүн пикирлерин жана сунуштарын сунуш бастууга, алар кабыл алынгандан келген жамааттын мүчөлөрүн кабарландырууга милдеттүү.

9.5. Жергиликтүү кеңеш өтүнү сессиясында даярсы жана күн тартибин жөнүндө аларга ала жериндеги маалымдоого, алардын сессияга, мыйзамдарга катышуусуна шарт түзүүгө, ошондой эле кабыл алынган чечимдер боюнча жергиликтүү жамаатты маалымдоого милдеттүү.

III. Жергиликтүү маанидеги маселелер

10. Жергиликтүү маанидеги маселелер

10.1. Жергиликтүү маанидеги маселелер – бул шаардын / айыл аймагында ишшоо-турмушунун тутумунун иштешин жана өсүтүшүн уюштуруу, жергиликтүү жамааттын жашоо тартибинин жана башка талыштарын кампактыландырууну камсыз кылуу үчүн жергиликтүү жамааттын жана анын жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын жарнагына берилген маселелер. Алар тиешелүү мыйзам жана жергиликтүү жамааттын уставы менен белгиленет, аларга өтөртүүчүрдү киргизүү жолу менен өтөртүлөт жана же токтоздат.

10.2. Жергиликтүү маанидеги маселелердин тизмеси Мыйзамда белгиленген тизме менен биротоло бүтүү деп жөнөтөйт. Жергиликтүү жамааттар менен жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары маалыматтык органдардын көптөздөнөзөзүнө кирбеген жана КР мыйзамдарында карама-каршы келбеген шартта өздөрүнүн географиялык, сунттык, этностук, чен-аралык жана башка өзгөчөлүктөрүнө байланыштуу жергиликтүү маанидеги кошумча маселелерди жергиликтүү жамааттын Уставында белгиленген уруктуу.

10.3. Жергиликтүү маанидеги маселелерди чечүү боюнча жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын жана жергиликтүү жамааттын өз ара мамилелеринин тартиби Кыргыз Республикасынын мыйзамы, башка ченемдик уруктуу актылары, ошондой эле жергиликтүү жамааттын уставы менен белгиленет.

10.4. Жергиликтүү маанидеги маселелерди чечүүгү ишайыштары боюнча жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары жана жергиликтүү жамааттын аракеттерин дематтасы боюнча өз алдынча түзүлгөн тинтору тиешелүү аймактын жергиликтүү жамаатына отчет берет.

11. Мыйзамда белгиленбеген жергиликтүү маанидеги маселелердин иштешинин тартиби

11.1. Маселени жергиликтүү маанидеги деп табуу үчүн ал жергиликтүү маанидеги жана кагылчалыктын болууну, маалыматтык же башка тартиптардын үч кемеси аны чечпей жатып, аны чечүү үчүн ресурстарды табуууну мүмкүнчүлүгүнө бардыгы, аны аткаруучу субъекттердин (жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары, маман) отчеттуулугу сыяктуу критерийлерге туура келүүгө тийиш.

11.2. Төмөнкү тизмедеги маселелер жергиликтүү маанидеги маселелер катары жергиликтүү жамааттын уставына киргизилгени мүмкүн:

а) ишайыш, суу куралашынын оңдоо-түзөтүү жана салууга кимек киргизүү;

б) токтоздук дайындаууларын жерлердеги баа-арыктарды өсүрүүгү жана коргоону жана салууга кимек киргизүү;

- жергиликтүү өнөмөтүн денуниттары;
- шаардын мэрриясынын же аймак өкмөтүнүн аппаратынын кызматкерлери;
- мамлекеттик уюмдардын, ишканалардын, мекемелердин, мамлекеттик өрмөндөрдүн аймактык бөлүмчөлөрүнүн, коммерциялык жана коммерциялык эмес уюмдардын, коомдук бирликтердин өкүлдөрү.

12.5. Аймак өкмөтү жүзүмдү жолугушуулардын натыйжалары боюнча жыйынга (чогулушка), коомдук угууга тийишүү-өрдү алып чыгат:

- жаманаттын муктаждыктарын биргелешип иштөөнүн натыйжалары;
- өнүктүрүү программаларын жана пландарын (анын ичинде СЭӨП, БАП ж.б.);
- таңдалган алынган багыттар боюнча демалгачи топтордун санын;
- жергиликтүү жаманат менен макулдашуу (өлгөрүү, толуктоо) түшү демалгачи топтордун мүчөлөрүнүн тизмесин.

12.6. Демалгачи топтордун саны жана алардын курамы, жергиликтүү жаманаттын иштин аягында менен макулдашылат, алардын ичинин шаардын мэрриясы же аймак өкмөтүнүн багытынын чечими менен бекитилет.

12.7. Биргелешип аракеттер Пайнанын долбоору жергиликтүү жаманат менен жыйынга (чогулушта), коомдук угууларда иштөөлөшүп, адылуу-чууларда сая-сөзчөлөрү жана сунуштарын жазы алуу менен жергиликтүү жөнөн тарбиянын бекитилет. Бул маалымат жергиликтүү өз алдынча башкаруунун адыруучу-органга расмий сайтына же болбогон маалыматтык тастаында иштөөү жазы менен жазып алуу маалымат.

12.8. Социалдык-экономикалык өнүгүү жана сааты социалдык өртөө программасын шаардын мэрриясы же аймак өкмөтү тарбиянын иштөөнүн чыгыт жана Кыргыз Республикасынын Бюджеттик кодексинде талаштарын аймак жергиликтүү жөнөн тарбиянын бекитилет.

12.9. Жергиликтүү жаманаттын социалдык-экономикалык өнүгүү жана сааты социалдык өртөө программасынын долбоорун талкуулоо боюнча адылуу-чууларда өткөрөт. Талкуунун натыйжасы боюнча социалдык-экономикалык өнүгүү жана сааты социалдык өртөө программасы жана жергиликтүү бөлгөттөрдүн артыкчылыктары кезектеги бюджеттик жылдын мурдагы жылдын 1-кварталы адыруулардан бастап жергиликтүү жөнөн тарбиянын бекитилет.

13. Биргелешип мониторинг жана баа берүү

13.1. Жаманаттын артыкчылыктарына иштөөнүн адыруу боюнча адырдыкты, адырдыктын көнөлү кылуу жана жергиликтүү жаманаттын мүчөлөрүн жергиликтүү коомдук маанилүү чечимдерди кабыл алууну тартуу, иштөөдөй эле жергиликтүү жаманаттын, донор уюмдардын жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын өнүгүүнө чегерилген каражаттарынын натыйжалуулугун жогорулатуу маалында биргелешип мониторинг жана баа берүү боюнча ишчаралары жүргүзүлөт.

13.2. Биргелешип мониторинг жана баа берүүнүн максаттары тийишүү болуу саякты:

- жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын иш-аракеттерине жана иштөөнүн адырдыктын саяктына баа берүү жана мониторинг жүргүзүү;
- шаардын же аймактык аймактын территориясында жергиликтүү жана (же) республикалык бюджеттен, эл аралык жана башка донор уюмдардын, өлкөсүндөгү жана башка маалымат менен талаш саяктында башкалардын иштөөнүн адыруу жергиликтүү демалгачи топтордун долбоорлардын иш жүзүнө адыруу натыйжаларына мониторинг жүргүзүү жана баа берүү;

- жергиликтүү деңгээлдерин долбоорлорду/программаларды ишке ашыруу процессин, ошондой эле муниципалдык кызматтардын жакшыртуу боюнча сулуштандыларды наттып чыгуу;

- этностор аралык конфликттерди алдын алуу жана болтурбоо максатында шаардын же аймактык айымнын чегинде этностор аралык мамилелерге мониторинг жүргүзүү.

13.3. Жалпыда киргизилген мониторингтердин иштөөсү үчүн жергиликтүү кеңеш биргелешкен мониторинг жана баш берүү боюнча жумушчу топ түзүүгө укуктуу. Жергиликтүү кеңеш үчүн Уставдын 27.2. пунктунда киргизилген маалымат боюнча азыркыча биргелешкен мониторинг жана баш берүү боюнча жумушчу топторду түзүүгө укуктуу. Биргелешкен мониторинг жана баш берүү боюнча жумушчу топтордун иш-аракеттеринин тартабы жергиликтүү кеңеш тарабынан аныкталат.

13.4. Биргелешкен мониторинг жана баш берүү боюнча топтун курамына жергиликтүү кеңештин депутаты, делегаттары, коомдордун, коомдордун өкүлдөрү, жарыктуу мамилелердин мүчөлөрү жана башка жактар киргизүүгө укуктуу. Топтун курамы жергиликтүү кеңеш тарабынан белгиленет.

13.5. Аймак өкмөтү үчүн Уставдын 15.1.-15.2. пункттарында киргизилген мониторингтерди жүргүзүү жана маалыматты чечүү үчүн өтүрүн камсыз кылышына кирген маалымат боюнча биргелешкен мониторинг жана баш берүү топторун түзүүгө укуктуу.

13.6. Биргелешкен мониторинг жана баш берүү топтун иштөөсүнүн натыйжалары маалыматтык жергиликтүү кеңешке, жарыктуу мамилелердин иштөөсүндө таратылат, ошондой эле талкуулоо үчүн маалыматтарга (окуучуларга), коомдук уюмдарга, курулмаларга таратылышына жарыя кылынат.

14. Аймактык коомдук өз алдынча башкаруу

14.1. Жергиликтүү мамилелердин мүчөлөрү, ченемдик укуктук актыларга ылайык, жаштар жери боюнча жергиликтүү мамилелердин маалыматтык маалымат жана өтүрүн кооперациясы менен өз алдынча чечүү үчүн шаардын же аймак аймагынын бөлүгүндө ишке ашыруу үчүн аймактык коомдук жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарын уюштурууга укуктуу.

14.2. Аймактык коомдук өз алдынча башкаруу органдары шаардын аймактык коомдук өз алдынча башкаруу депозит, специалдык жана үй комитеттерин, аймактык кеңештерин, кеңеш жана үй комитеттерин түзүүгө укуктуу.

14.3. Аймактык коомдук өз алдынча башкаруулардын аймактык кеңештерин жакшыртуулардын сулуштандыларды эске алуу менен жергиликтүү кеңеш тарабынан белгиленет.

14.4. Аймактык коомдук өз алдынча башкаруу алар жергиликтүү кеңеш тарабынан каттоого алынган учурда тартип өз статустарына ээ болушат. Аймактык коомдук өз алдынча башкаруу ошондой эле Кыргыз Республикасынын мыйзамдарында белгиленген тартипте юридикалык жак статусуна алууга укуктуу.

14.5. Жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары аймактык коомдук өз алдынча башкаруу органдарына келишимдик көмөлдө жергиликтүү мамилелердин иштөөсүндө маалыматтык өткөрүп берүү мүмкүн. Ошондой эле аларга ички башкарууга зарылдык объекттерди, турак жай жана турак жай элес фонду, ошондой эле өтүрүн материалдык жана башка ресурстардын бир бөлүгүн өткөрүп берүүгө укуктуу.

14.6. Аймактык коомдук өз алдынча башкаруу органдары өздөрүн шайлаган жарыктуулардын чогулушунга жана алардын каттоого жергиликтүү кеңешке өткөрүп берет.

IV. Жергиликтүү жамааттын жергиликтүү өт адымча башкарууну жүзөгө ашырууга түз катышуу формалары

15. Жергиликтүү жамааттын курултайы

15.1. Айыл аймгында жалпы кызыкчылыктарды жараткан өтө маанилүү маселелерди, анын ичинде жергиликтүү жамааттын жашоо-турмушуна тиешелүү жергиликтүү маанидеги маселелерди жамааттын мүчөлөрү менен талкуулап, сунуштап, түзүлө коллективдүү чечим кабыл алуу үчүн айыл аймгынын (шардын) жергиликтүү жамаатынын өкүлдөрүнүн жыйыны - жергиликтүү жамааттын курултайы (мындан ары - курултай) чакырылат.

Курултайдын делегаттары (жергиликтүү жамааттын өкүлдөрү) жарандардын жыйындарында (когулдууларында) жергиликтүү жамааттын өкүлдөрүнүн ишенич алышат.

15.2. Курултайдын ишин уюштуруу конституциялык маанымда, Кыргыз Республикасынын Президентинин Жарлигы менен бекитилген Жободо жана ушул устанда каралган тартипте жүргүзүлөт.

15.3. Курултай төмөнкүлөрдү камтуу менен жергиликтүү жамааттардын турмуштук мааниге ээ болгон бирдик маселелерин кароого укуктуу:

- жергиликтүү жамааттардын Устанын кабыл алуу, ага өзгөртүү жана толуктоо киргизүү;

- окутуу программаларын жана пландарын, ошонун менен бирге жергиликтүү жамаат менен жергиликтүү өт адымча башкаруу органдарынын биргелешип аракеттер пландарын, аймактын социалдык-экономикалык окутуу жана жергиликтүү калкты социалдык коргоо программаларынын долбоорлорун (мындан ары - СЭП, БАП ж.б.);

- жергиликтүү жамааттардын аймагында өзүн-өзү кармалдоону, өзүн-өзү кармоо кылуу, өзүн-өзү ишине салууну уюштуруунун негизги принциптерин жана эрежелерин бекитүү;

- жергиликтүү жамааттардын жергиликтүү бюджетин, өтөндөй же бюджеттен тышкарым каражаттарын түзүү, алардуу жана пайдалануу;

- коомдук тартиптин коргоо бекетине негизги эрежелерин жана иш-чараларды белгилөө, айрымдарын жүргүзүрүү жана деңгээл ырым-жырымдарын, башка иш-чараларын уюштуруунун жергиликтүү жамааттардын турмуш-тиричилигине таасир этпей мүмкүн болгон жолдон кылуу жана саясийдык талаптарын сактоо;

- өзгөчө абалдарда жана коомчулуктун таламында жергиликтүү жамааттардын күчүн жана каражатын мобилизациялоону талаш кылып башка даргтарда жергиликтүү жамааттардын мүчөлөрүнүн коомдук кымыл өтөндө башыча милдеттүү нормаларды белгилөө;

- Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына жана жергиликтүү жамааттардын Устанына каршы келбеген, жергиликтүү жамааттардын турмуш-тиричилигине тиешеси бар башка маанилүү маселелерди кароо.

15.4. Курултайдын чечимдери сунуштама түрүндө болот жана жергиликтүү өт адымча башкаруунун аткаруучу органына башчысынын катышуусу менен жергиликтүү кеңеште милдеттүү түрдө каралат. Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына жана ушул Устанга каршы келбеген жергиликтүү жамааттын курултайынын чечимдери жергиликтүү кеңеш жактырганнан кийин пайыз же айыл аймгынын бардык жеринде аткаруу үчүн милдеттүү болуп саналат. Курултайды чакыруу, анын кун тартиби жана өткөрүү датасы жергиликтүү кеңеш тарабынан кабыл алынат. Жергиликтүү жамааттын курултайын даярдоо жана өткөрүү жергиликтүү өт адымча башкаруунун аткаруучу органына жүктөлөт.

15.5. Курултайдын делегаттары жергиликтүү жамааттын мүчөлөрүнүн санына жана айыл аймгынын өтөндөүктөрүнө жараша жергиликтүү кеңеш

шаардын белгиленген өкүмчүлүктүн нормаларына ышайы, жергиликтүү жамааттын мүчөлөрү жашаган жери боюнча шаардык же айылдык байланыштардын (чөгүштүштөрдүн) ишканалары.

Эгерде айыл аймагы бирден ашык калктуу пункттан, аймактык бирдиктен башка, анда өкүмчүлүктүн нормасы пропорционалдык түрдө алардын ар биринин калкынын өкүмчүлүгүн эске алуу зарым.

13.6. Күн тартибин көрсөтүү менен куруштайымы чакыруу демилгеси жергиликтүү кеңештин, айыл өкмөтүнүн башчысына, жергиликтүү жамааттын башчысына тобуна тийиштүү болот.

13.7. Жергиликтүү жамааттын демилгеси тобунун демилгесинин негизинде куруштайымы чакыруудан баш тартуу сотко даггынышпай мүмкүн.

16. Жергиликтүү жамааттын кичи кеңеши

16.1. Калктын калктын практикада ышайы шаардык кичи райондордон, жана сектордордон, чөлкөмдөрдөн жана турмуш-жашоо кыргыздарынан, айыл аймактары айылдардан (калктуу кыргыздардын) турат. Алар территориясы боюнча аймактык коомдук башкарууларга, кварталдарга жана кичилерге бөлүнөт.

16.2. Куруштайымын арналымында (иртсумдун) жергиликтүү жамааттын нормаларынын уюштуруу максатында куруштайымын чечими менен шаардык же айыл аймагында бүткүл территориясы камтылгандай түрдө бардык аймактык коомдук башкаруулардан, айылдардан, кварталдардан жана башка комитеттерден бар калкты талдоого бирден өтүп, шаардык же айыл аймагынын сыртта жашаган жергиликтүү коомдордун башчылары, жергиликтүү жамааттын мүчөлөрү түзүмү менен жергиликтүү жетекчилери куруштайымын кирген Жергиликтүү жамааттын кичи кеңеши (мындан ары-Кичи кеңеш) түзүлөт.

16.3. Кичи кеңеште жергиликтүү куруштайымын тармагы жетекчилик кылат.

16.4. Кичи кеңеш жергиликтүү жамааттын аймагында жергиликтүү жамааттын мүчөлөрү аймактык коомдук өт алдында башкаруу органдарын, жаштар комитетин, адалар кеңешин, карылар кеңешин, асманалар совети, мажардуу элдик кошундарды, коомдук алдым алуу борборлорун (КААБ), коммерциялык эмес уюмдарды жана башка коомдук уюмдарды түзүлгөнө түрлөгү берет жана көмөк көрсөтөт.

16.5. Кичи кеңеш жергиликтүү өт алдында башкаруу органдары, жергиликтүү жамааттын мүчөлөрү менен бирденге иш алып барат.

16.6. Кичи кеңеш туруктуу жана мөчөм байланышта болуу үчүн жергиликтүү жамааттын мүчөлөрүн тартуу менен уюлш-топтотуу түзөт.

16.7. Жергиликтүү жамаатта болуп жаткан жагдайды терен билүү, өлчөрүүнө ашыкта ачуу аякко үчүн Кичи кеңештин мүчөлөрү багыттар боюнча иш бөлүнүстүрүп алынат.

16.8. Кичи кеңеш жергиликтүү жамааттын пикири, сулуусу, макулдугу зарым болгон учурларда жергиликтүү өт алдында башкаруу органдары уюштуруу жаткан иш чараларды тасуу курушы менен катышат, кысымчысынын жарымы аймактык коомдук башкаруулардын, айылдардын, кварталдардын жана башка комитеттеринен экин катышууга тиешел. Иш-чараларына катышуу тууралуу келесетте куруштайымын баалыруу берет.

16.9. Кичи кеңеш жергиликтүү жамааттын уставынын жыл-жоболорун түзүшүрөт жана жамааттын арасында таратат, уставдын сакталышына, иткырылышына көңүмөлдүк жүргүзөт.

16.10. Кичи кеңеш Кыргызстандын шаарларынын жана чет аймактардан жергиликтүү коомдор менен байланыш түзөт жана алардын мүчөлөрүн, мажардуу ишканаларынын айыл аймагына / шаарды өлчөтүрүүгө тартат.

17. Жергиликтүү жамааттын мүчөлөрүнүн жапындары (чогулуштары)

17.1. Жергиликтүү жамаатта маселелер боюнча жергиликтүү жамааттын мүчөлөрүнүн пикирлерин эске алуу, жергиликтүү кеңештин депутаттарынын жана жергиликтүү өз аймагына башкаруунун өткөрүүчү органдарынын маалыматтарын угуу жана талкуулоо максатында бир көчмөнү/бир кварталдын/шардагы кичи райондун/шардын же айыл аймагынын бөлүгүндө жергиликтүү жамааттын мүчөлөрүнүн жапыны (чогулушу) өткөрүлөт.

17.2. Жапындарда (чогулуштарда) төмөндөгү маселелер каралат:

- жергиликтүү жамааттын уставынын долбоору, ошондой эле жергиликтүү жамааттын уставынын өтөртүүлөрдү жана толуктоолорду киргизүү жөнүндө ченемдик укуктук актынын долбоору;

- айыл аймагынын өнүктүрүүнүн программаларынын жана пландарынын долбоорлору (анын ичинде СЭП, БАП ж.б.) жана аларга өтөртүүлөрдү жергиликтүү жөнүндө долбоорлор;

- айыл аймагынын кварталдын, көчмөнүн бөлүгү болгон өткөн мөөмөлүнүн чечүү боюнча биргелешкен аракеттердин планы;

- айылдык аймакта тгностор арасык мамилелерди жакшыртуу, тгностор арасык конфликттерди баштурбоо боюнча алдын алуу жумуштарын жүргүзүү;

- жергиликтүү жамааттын муниципалдык менчиктен пайдалануунун жана ээликүнүн тартибин белгилөө;

- жүйүнү сууну, сугат сууну пайдалангындыгы (өтөр болсо канчалыкына, кыстүүгө менен кысык кылуу), ошондой эле тарыхый калдыктарын жана башкаларды жайгалоо жана чыгаруу үчүн тарифтерди талкуулоо;

- турак жай фондусун, турак жай-коммуналдык чарбаны өнүктүрүү жана көчмөлөрдү, кварталларды, айылдарды киргизүүгү;

- аймакты куруунун башкы планы, архитектура жана шаар куруунун нормаларын жана эрежелерин сыноо маселелери;

- жергиликтүү жамааттар демократиясын (мичке демократия) ченемдик укуктук актылардын долбоорлору;

- айыл башчысынын кызмат орунун тилкелерлерди кароо;

- жергиликтүү кеңештин депутаттарынын, айыл өкмөтүнүн башчысынын бар жактагы ишине жапынтыктары жөнүндө маалыматтарын угуу;

- айыл аймагынын территорияларынын чектеринде шаардын же айыл аймактарын, калктуу конуштарды түзүү жана жокку тууратуу маселелерди талкуулоо, алардын чек арасынын белгилөө жана өтөртүү, административдик бөлбөрүн белгилөө жана которуу, калктуу конуштардын категорияларын аныктоо, алардын же айыл аймагынын айылдарды, көчмөлөрдү атоо жана кайра атоо, ошондой эле кайрадан аныктыктарындагы транскрипцияларды өзөртүү;

- жергиликтүү жамааттын туруму-тарыхындын кысык кылууга таванышынын бизге маселелер.

17.3. Жапындар (чогулуштар) шаардын же айыл өкмөтүнүн башчысы, жергиликтүү кеңештин депутаттары тарабынан, ошондой эле жергиликтүү жамааттын мүчөлөрүнүн (демалгичи топтун) суунуштары боюнча тарыхыйлыкка шайык, бирок жакшына жак жактады аз эмес, жергиликтүү жамааттын мүчөлөрүн алдын ала кабартоо менен чыгарышат.

17.4. Кечиктирилген маселелерди чечүү үчүн жапындар (чогулуштар) шаардын же айыл өкмөтүнүн башчысы, жергиликтүү кеңеш же айыл тарыхый тарыхый белгилеген мөөмөттө жергиликтүү жамааттын мүчөлөрүн жана калкылар/класстарга шайыктык тартипти алдын ала кабарлоо менен чыгарылышы мүмкүн.

17.3. Жайындарды (чогулушпа) ташуушыга жеткен маселелер боюнча жергиликтүү жамааттык мүчөлөрүнөн түшкөн суроолорго, сунуштарга, шарттарларга жоопкор мүмкүнчүлүккө жараша ошол жерге берилет, ошол жерге жооп берүүгө мүмкүн болбой калган учурда жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары тарабынан 3 күндүн ичинде каралат, алардын жыйнагытарына суроолору, сунуштары, сын-пикирлерин берген жайындагы (чогулушту) катышуучуларына жазуу жүзүндө маалымдалат.

17.4. Жайындарды (чогулуштарды) өткөрүү менен байланышкан чыгымдар жергиликтүү бюджеттин каражаттарынан эсептен кабылат.

18. Жайында (чогулушту) өткөрүүнү демилгелеөөнүн, уюштуруунун жана өткөрүүнүн тартиби

18.1. Жайындарды (чогулуштарды) өткөрүүнү жергиликтүү жамааттык мүчөлөрү (демилгечи топтор), жергиликтүү кеңеш же жергиликтүү кеңештин депутаттары, шаардын мэри же айыл өкмөтүнүн башчысы демилгелей алышат.

18.2. Жергиликтүү жамааттык мүчөлөрү жайында (чогулушту) өткөрүү боюнча өңдө 1-15 адамдан кем эмес демилгечи топту түзүүгө укуктуу. Жергиликтүү жамааттык мүчөлөрү жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары тарабынан демилгечи топтун мүчөлөрүнүн маалым башка дагы өңдө белгиленгени мүмкүн.

Демилгечи топ шаардын мэриясе же айыл өкмөтүнүн багытында, жергиликтүү кеңештин төрагасына чогулуш өткөрүү жөнүндө кайрылуу жөнөтөт.

18.3. Жайында (чогулушту) өткөрүүнү демилгелеген кайрылуу өтүнүчтөрүнө каратыла керек:

- кароого киргендеги жеткен маселени (маселелерди), жайында (чогулушту) өткөрүүнүн зарылдыгы жөнүндө негиздемелер;
- иш-чараларга катышуучулардын бекеримдүү санын (көчмөрдүн, суроолордун, айыл адималык, айыктардын, шаардын же айылдык адималык);
- иш-чаралар өткөрүү болжолдонгон орунду;
- демилгечи топтун мүчөлөрү жөнүндө маалыматтарды (адресин, фамилияларын, мекендерин, ата-энесин атырын, жашына адрестерин).

18.4. Кайрылуу шаардын мэриясе же айыл өкмөтүнүн багытында же жергиликтүү кеңештин төрагасына келип түшкөн (кабылданган) күндөн тартып 14 күндүн ичинде каралат.

18.5. Кайрылууну кароонун жыйнагытары боюнча шаардын мэри же айыл өкмөтүнүн башчысы жайында (чогулушту) өткөрүү жөнүндө чечим кабыл алып жана анын өткөрүүнү уюштурат, же болбосо аны өткөрүүдөн баш тартат.

Кайрылууну кароонун жыйнагытары боюнча жергиликтүү кеңештин төрагасы кайрылуу менен маануу болгон учурда шаардын мэриясе / айыл өкмөтүнүн башчысына жайында (чогулушту) өткөрүүнү ташырат же болбосо анын өткөрүүдөн баш тартат.

18.6. Жайында (чогулушпа) жерге ага тиешелүү шаардын же айылдык (адресин, шаардын, айыл адималык, айыктардын) шаарга укугуна ээ болушкан жергөчүлөрдүн 30 пайызы катыша, же жайында (чогулушпа) чыгарылыштардын 50 пайызы катыша, жайында (чогулуш) укуктуу болуп эсептелет. (Жайында (чогулушту) уюштурууга аныкталган катышуучулардын саны жергиликтүү жамааттык жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары тарабынан белгиленет; маселен, 49 адамдан кем эмес катышса уюштуруу үчүн чыгарылыштардын жергиликтүү өңдө катышса, бир көчмө, шаардын, айыл адималык, айыктын жергөчүлөрдүн жергиликтүү өңдө катышса же 51.

18.7. Тайынтуу айыктык (көчмө, кыркыч, айыктык, айык айыктык, шыртык) жашоочуларынын, же кокудуугу өткөрүү үчүн чакырылган калыктуучуларын арал сапы бербогон учурда, жылуу (айыгуучу) калыктуучуларын макулдугу менен белгилүү мөөнөткө жасдоорунат.

19. Жергиликтүү жамааттын мүчөлөрүнүн ченем жаратуу (элдик) демилгеси

19.1. Жергиликтүү жамааттын мүчөлөрү жергиликтүү маанидеги маселелер боюнча ченем жаратуу (элдик) демилгеси которуу укугуна ээ. Жергиликтүү жамааттын мүчөлөрү тарабынан ченем жаратуу демилгеси тартылганда ишканаларынан жана жергиликтүү көшмө көрүнүктөгү токтоолуу долбоору маанидеги түрү демилгечилердин жана башка кызыгы тараптардын окуяларын катышуусунда жаратууга катат.

19.2. Ченем жаратуу демилгеси ишке ашырууга чет элдик жарандар, мыйзам тартылганда ишке ашырууга деп танылган, ошондой эле соттуу өкүлү болгон адамдардын катышуусунда жерде кармалган жарандар катышы алабыт.

19.3. Элдик ченем жаратуу демилгеси ишке ашырууга Кыргыз Республикасынын бардык айылдары - шаарда же айыл айылында согуштук же өткөмө кырдаалдар кыркычтан шыртыкка жол берилбейт.

19.4. Ченем жаратуу демилгеси иштеп Кыргыз Республикасынын маанидеги кыркыч кыркыч кыркыч жергиликтүү кеңештин токтоолуу долбоорлору жергиликтүү көшмө көрүнүктөгү мүчөсү эмес.

19.5. Жергиликтүү кеңештин токтоолуу долбоорун демилгеси жана ишке ашыруу тууралуу сунуш менен чакан жергиликтүү жамааттын мүчөлөрү элдик демилгеси ишке ашыруу үчүн курамы 7-11 адамдан турган демилгечи топту түзүшөт. Айыл айылында жана турган жана 18 жашка чакан жергиликтүү жамааттын мүчөсү демилгечи топту мүчөсү болуу алат (Демилгечи топту түзүшүсүн сапы жергиликтүү жамааттын жана жергиликтүү өт айылы болгондо кыркычтарын кыркычтарын менен белгилениши).

19.6. Демилгечи топ токтоолуу долбоорун демилгелеткен жергиликтүү жамааттын мүчөлөрүнүн кыркыч сапынан кыркыч кыркычтын тастыктанган болгондарын топту бүтүндөй айыл токтоолуу долбоорун жергиликтүү көшмө көрүнүктөгү.

Жергиликтүү

Жергиликтүү ченем жаратуу демилгесине укуктуу жергиликтүү жамааттын мүчөлөрүнүн сапы болгон. Ош шаарында 3000 адамды, кыркыч сапы 2000ден жана айыл жергиликтүү шаарында жана айылдык шаарында 1000 адамды, кыркыч сапы 600ден 2000 ге чейин шаарында жана айылдык шаарында 600 адамды, кыркыч сапы 600ге чейин шаарында жана айылдык шаарында 300 адамды түзөт.

19.7. Токтоолуу долбоорун кыркыч үчүн демилгечи топ токтоолуу долбоорун демилгечи топту өкүлдеринүн катышуусу менен жергиликтүү кеңештин кыркыч (кыркыч) сессиясында кароо жолунда арал менен жергиликтүү кеңештин тарагына кыркычт.

19.8. Токтоолуу долбоорун кароо тууралуу арыкта төмөнкүлөр кыркыч тарагыт:

- токтоолуу долбоорун жергиликтүү кеңештин кароосун кыркыч тууралуу ченем кыркыч кыркыч демилгечи топту кыркычтыннын протоколу;
- токтоолуу долбоорунун тасты, ошондой эле анын кыркычтын кыркыч;
- маалымат-кыркыч.

Министрлер Кабинетинин ийгарым укуктуу органы тарабынан иштелип чыгып келинүүдө сунушталат.

20.5. Коомдук угууларга алып чыгарылуучу маселелер:

- жергиликтүү бюджеттин түзүү жана өткөрүү;
- өнүктүрүү программаларынын жана пландарынын долбоорлору (ишенимдүү СЭОП, БАП ж.б.);
- муниципалдык маанидеги башкаруу (муниципалдык жерлерди, объектилерди ж. б. сатуу, ижарасы берүү, пайдалануу);
- ичүүчү жана сугат суу божомол, канализация, жытуулук менен жабдуу, турмуш-тиричилик калыктарды жыйноо жана ташып чыгаруу ж. б. тарифтерди бекетүү;
- жергиликтүү камсыздык жана жашоо-турмушун камсыз кылуу менен байланышкан башка маселелер.

Жергиликтүү камсыз үчүн өлчөнө мааниге ээ болгон маселе боюнча жергиликтүү камсыздык өйд иштерди дакарт кылат. Угуу, талкуулоо, сунушталмаларды негиздүү жана милдеттерди алынуучу максаттарында коомдук угууга бир гана маселени алып чыгуу сунушталат.

20.6. Коомдук угуулар жергиликтүү өйд алынуучу башкаруу органдары тарабынан төмөнкү учурларда милдеттүү түрдө өткөрүлөт:

- жергиликтүү бюджеттин түзүү жана өткөрүү божомол маселелерди талкуулоодо;
- өнүктүрүү программаларынын жана пландарынын долбоорлорун талкуулоодо (ишенимдүү СЭОП, БАП ж.б.);
- муниципалдык мүнөттү башкаруу стратегиясын долбоорлоо бекетүүдө жана жергиликтүү өйд алынуучу башкаруу органдарына мамлекет тарабынан башкарууга өткөрүлгөн берилген муниципалдык мүнөттү бекетүүдө, мундай стратегияларды иштеп чыгуу жана бекетүү учурунда.

Кыргыз Республикасында (ичүүчү суу, сугат суу, канализация, жытуулук менен жабдуу, турмуш-тиричилик калыктарды жыйноо жана ташып чыгаруу ж. б.) тарифтерди бекетүү маселелер боюнча коомдук угуулар мундайына жарыя өткөрүлөт:

20.7. Коомдук угуулар, нерсе аян өкүлчүлүгүн, коомдук угууга чыгарылыштардын 70 (жабылган кен эмес) катышында улуу чечимдүү болот. (Коомдук угууларда жүз чаккындардын аныкталган катышуучулардын саны жүргүзүлгөн жерде жана жергиликтүү өйд алынуучу башкаруу органдары тарабынан белгиленген маселе. 70 адамдан кен эмес катышында улуу чечимдүү болот. чыгарылыштардын жарышынан кыбу катышында бир көчмөтүн, шарттадык, аял алынуучулардын алынуучулардын жашоочуларынын жарышынан көбү алынуучу ж. б.)

V. Жергиликтүү камсыздын негизги жана жашоо-тиричилигинин негизги принциптери жана эрежелери

21. Жергиликтүү камсыздын негизги жана жашоо-тиричилигинин негизги принциптери

21.1. Жергиликтүү камсыз өлчөнү территориясында жашаган жергиликтүү камсыздын мүчөлөрүнүн жана башка жарандардын булуң-бас барымдагы, тынчтыкты, коомдук тынчтыкты жана тынчтыкты камсыз кылуу, аял-катыштардын жана шарттадык турмуш шарттадык жакшыртуу, ар бир үй-бүлөкүн жана ар бир жашоочунун жарыялыгы болуусу, өлчөнү башкаруу коомун түзүү максаттарына көлөмт.

21.2. Жергиликтүү жамаат өлүүнө территориясында жашаган экинчи маалымат деп-апаттарын сактайт, аларды жашоонун өткөчтүктөрүн эске алуу менен өздүктөрүн жана кайыштырат.

21.3. Жамааттын сүндүктүк турмушунан жана өткөчтүктөн, жаны жашоонун эрежелерин кабыл алууга жана кынтактык атырууга катышуу, жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарына татаал коюу менен аларга көмөк көрсөтүү, маалымат жашоонун үстүн түтүткө, аймакты жана шаарды өнүктүрүүгө салып коюу жергиликтүү жамааттын ар бир мүчөсүнүн кыйналышы. Жамааттын толук кылуу жашоосунун негизги шарты болуп саналат.

22. Жергиликтүү жамаатты уюштуруунун жана активдештирүүнүн эрежелери

22.1. Формалдуу эмес жергиликтүү жамаат жарыяланган демилгеси жана актыктардуулугу бар жерде төмөндө (кыдык, үй, көчө, квартал) жогоруда (айыл, кичи район, коюу, айыл, айыл аймагы, шаар) чейин түзүлөт. Жамааттын ичиндеги мүчөлөрүн ортосундагы өз ара мамилени өнүктүрүүдө жамааттын турмушунан катышуучу төмөнкү деңгээлден (таанышуу, маалымат алмашуу жана тартуу) ортокчулукка (талкуулоо) анан жогорку деңгээлге (ичке тартуу жана катыштыгы) өтүү акырындагы менен, диалог процессин жакшы пландаштыруу, анан чечим кабыл алуу процессине белгилетил менен алтыруу ишке ашырылат.

22.2. Ичиндеги адамдар булар жасалат. Жамаатты түзүү үчүн жергиликтүү жамааттын мүчөлөрүн өздөрү жашаган кайы кыялдуу үйдүн айына, көчөгө, кварталга чогултулуп, ал жерде мурнакы же айыл өкмөтүнүн кызматкери (же жогорку дарамат) таанышуу ичесин өткөрөт. Катышкучулар бир кыйла таанышып бүткөндөн кийин кайы кыялдуу үйдүн, көчөгүн, кварталдын, айыл аймагынын жана шаардын кайы кыялдуу талкууланат, чечүүгө татаал кылган маселелер аныкталып, аларды чечүүгө жакындагы бар актыктардуулар, активдүүлөр жана ишмердүүлөр аныкталып жазылып алынат.

22.3. Жерде өтү жашаган жерде жергиликтүү жамааттын мүчөсү болуп, катышкучулар толук кыялдуу жана сыйгактуу пайдалануу, комфорттуу (булганбаган эмес айыл, ай-айылдуу маалымат, коюу чейре, ж.б.) шартта жашоо үчүн анын жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарына татаал татаал коюусу ашык кылат. Жерде бардык жамаатка керектүү шарттарды түтүткө үчкөй катышуусу айыл.

22.4. Ичиндеги адамдар булар жасалат. Биринчи адамдар аныкталган актыктардуулар, актыктардуулар, алтыруулар жана ишмердүүлөр экинчи чогултулуусу чыгарылат, алар менен чогултулууда иши жакшы жүрүп жаткан башка үчкөй же толук актыктар чыгарылат. Ички алышуудан кийин алтыруу менен жерде бардык иштери менен таанышуу жүргүзүлөт.

22.5. Үчкөй адамдар булар жасалат. Формалдуу өткөрүлүп биринчи эки чогултулууда кийинки жергиликтүү жамааттын мүчөлөрүн чогултулат, алардын катышуусу менен талкуу-кыялдуу же оңдоо-түздөмө бекенча анча чеч эмес эмес ашыкы өткөрүлөт.

23. Жергиликтүү жамааттын ички жашоо-тартипчилигинин эрежелери

23.1. Устанык Мыйзамда аныкталган жергиликтүү жашоодогу маселелердин чечимине катышат, кыял дагы ишке ашыруу процедуралары татаал болгон, ошондой эле жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын актыктарына докторманына катышкан маселелердин негүү бекенча эрежелер киргизилет.

23.2. Үчкөй Устанык аныкталган Жергиликтүү жамааттын ички жашоо-тартипчилигинин эрежелери бузуу үчүн төмөндөгүдөй жана чаралары колдонулат:

- эскертүү;
- көрсөтүлүп үчкөй;

- айып туура келет.

23.3. Жергиликтүү жамнаттын ички жааюу-тирчиликтинко эрежелерин бузуу фактыларына каттоону (тириктөөнү), айып тууларды өндүртүү жергиликтүү жамнаттын кечи менен, жергиликтүү отаалдыкча башкаруунун аткаруу органдары менен бирдикте ишке ашырат.

24. Калыгуу конуштарда мал, ит, мышык жана каништууларды кармоонун жана багуунун эрежелери

24.1. Калыгуу конуштарда ичке чарбаны малды жана каништууларды кармоо тиртиби Кыргыз Республикасынын Укук бузуулар кодексин, "Жамнабарларды коргоо жөнүндө" Кыргыз Республикасынын Мыйзамы, "Жамнабарларды жана каништууларды илалетин илалеттерде идентификациялоого жөнүндө" Кыргыз Республикасынын Мыйзамы, "Жайытуу конушунда" Кыргыз Республикасынын Мыйзамы, Бишкек шаарында үй жамнабарларын жана каништууларды кармоонун эрежелери, Кыргыз Республикасынын Окумунун 2021-жылдын 10-февралындагы № 36 токтому менен бекерилген Кыргыз Республикасынын жайыт тиртибинде мал жана ченемин аныктоо тиртибин жөнүндө Жобо менен жонто келишет.

24.2. Ар бир кожолук илалдар, мал арысында жуууштуу боруларды тиртибинде жол бербоо мыйзамында өз менчигиндеги малды, ит, мышыкты, каништууну өз убактында каттоодо өндүрүүгө, ветеринардык кароодо өткөрүү турууда, тиешелүү илалдардан өткөрүү турууда, кой илалдарды өз убактында каттоодо өткөрүүгө милдеттүү.

Айып айымындагы, шаардагы ар бир кожолук таси жол ичинде өтүүн мал жамнаган илалдар жана жолу диктантын турууда милдеттенет.

24.3. Жамнаттын мал кармашын ар бир мүчөсү өз менчигиндеги малды жайыт конушунда жана айып окуму менен макулдашылган жерде, жайык жана күтү жайыктарда, белгиле да чектелген монеттерге чейин кармоого милдеттүү.

24.4. Жамнабарларды жана каништууларды конуштарда, конуштарда, седин баштарда, гаюштарды жана кармаштарын э атуу жамнарында багууда болбойт. Ит жана мышык илалдары менен бирге жамна бейлигим, мурун жон тапалган илалды багууда болбойт. Бул эрежелер аткарылбаган учурда мал кармоосуз калган деп жеттелет.

24.5. Кармоосуз калтырылган ит, мышык, кой, эчки, бала мал, каништуу мал келтирсе (аландарды, балдарды чечүүдө, күдүкүн жана келтирсе, Кыргыз Республикасынын Укук бузуулар кодексинин 124-беренесине ылайык, каништуу конуштарда жамнабарларды багуу эрежелерин бузуу үчүн жекертүү берилет же жамна жактарга 33 жеттик жоромтуктун, жороматтык жактарга (дубан тарбаларына) 170 жеттик жоромтуктун өлчөмүндө айып туу салынат.

24.6. Мал жамнактарды жайыт конушунда жана айып окуму тыку сиктин өндө жайыктарга кармоого, илалдык жайыктарга белгиленген убактыга кел келүүгө, күндө эрте коюун келүүгө болбойт. Эчки жана илалга кирген мал кармоосуз калтырылган мал деп жеттелет, убактылуу кармоону жайыт айдалын берил берилелет.

24.7. Кармоосуз баш жүрөк малды багуубоо үчүн ар бир айыла бала же жамна элелетүүлөк. Эчки жана чон чайында, үлүн жерлерге түшкөн мал үчүн эчки же баламы илалдык чечиле жамна тиртиби. Кыргыз Республикасынын Укук бузуулар кодексинин 238-беренесине ылайык, илал жерлерде атайын же элалдыкты менен тиртөө, айып чарба өтүмдүктөрүнүн тапалдык ылайыктын түшүмүн жек килүү же бузуу, конуштарды жамна учуратуу үчүн жамна жактарга 200 жеттик

көрсөткүчтүн, координаталык жактары 650 жээгин көрсөткүчтүн өлчөөсүндө анын сүз салынат.

25. Калктуу конуштарда жалпы пайдалануудагы жерлерди күтүүгү жана пайдалануугунун эрежелери

25.1. Туруктуу негизде же убактылуу кайсы бир учурунда чектелбеген өсүмдүк өрөөндөрүн пайдалануусу үчүн арналган территория, мелиоратка, балма көчмөк жер деп аталат. Калктуу конуштардагы аялты пайдалануудагы жерлер – пайдалануу (ал жакта жүрүү, болуу) үчүн коомчулукка жеткиликтүү болгон, чек аралары жана атайын координаталык статусу бар жерлер.

25.2. Калктуу конуштардагы жалпы пайдалануудагы жерлерге жолдор, көчмөк, тротуар, саяр, булунар, парк, аялты, таштанган чогултуучу жерлер, көп кабаттуу үйлөрдүн пол-сандар, үйдүн айланасындагы жерлер, лифттер, черлик жана болма, көлөмдөр, парклар, сугат арналары кирет.

25.3. Калктуу конуштардагы жалпы пайдалануудагы жерлерди күтүүгө, өстөсө жүргөзүүгө жана калк кабыл алат.

25.4. Калктуу конуштардагы жалпы пайдалануудагы жерлердин чек аралары так аныкталып, чек белгилери коюлат.

25.5. Калктуу конуштардагы жалпы пайдалануудагы жерлерди менчикке өткүзүүгө тийиш эмес.

25.6. Калктуу конуштардагы жалпы пайдалануудагы жерлерге убактылуу өсүмдүк, көчмөк танаи-аш орунларын жайгаштырууга уруксат берилиши мүмкүн.

25.7. Калктуу конуштардагы жалпы пайдалануудагы жерлер өзүнүн аралык бөлүнүшү менен пайдаланылат.

26. Калктуу конуштарда жалпы пайдалануудагы жерлердин күтүүгө жана пайдалануусундагы сугат суусун колдонуу эрежелери

26.1. Жергиликтүү административдик бөлүмдөрү органдары жалпы сугат суусу менен камсыз кылууга милдеттүү.

26.2. Кыргыз Республикасынын Суу кодексинин 2-беренесине ылайык, Кыргыз Республикасынын координаталык жактары жана аялты аймактары, өлкөнүн аялты чек аралары жеке жана координаталык жактар, анын ичинде жарандыгы жок аймактар сугат пайдалануучулар болуп эсептелет.

26.3. Кыргыз Республикасынын Суу кодексинин 21-беренесинин 2-бөлүгүнө ылайык, суу ресурстарын пайдалануу сууну чарбалык участкаларды (город, танаи аялты) сугатуу үчүн пайдалануу, сугатка жана маалым сугатууга пайдалануу максаттарын да камтыйт.

26.4. Кыргыз Республикасынын Суу кодексинин 161-беренесинин 2-бөлүгүнө ылайык, Аялты өкмөтү суу пайдалануучулар ассоциациясы (СПА) менен биринчиси бул максатта сугат суусун билүү берет, жергиликтүү жаманатта кели менен менен жолуктуу менен, сугат суусун пайдалануунун убактысын жана иштешүүсүн белгилеп, анын аткарылышына көзөмөл алат.

26.5. Сугат суусун коромдуз саялтуу жана жеби менен пайдалануу үчүн көчмөк бөлүнөштө же суу пайдалануучулардын жеби менен ылайыктуу аялты аялты менен, аялты өкмөтү же (СПА) же жаманат 1-параграфын дыйындауучу жана көчмөкдөнүчү үчүн менен аялты берилет.

26.6. Сууну максатка ылайыктык жана сарамжалдык пайдалануу (айымылдуу сугатуу, жолго, коомчулуктагы оторго жана чыгара жайып сууга аялты менен сугатуу, сууну сугатып бүткөндөн кийин башка бөлүмдө бурулу менен келүү) суу пайдалануу эрежелери орой бузуу болуп эсептелет жана суу пайдалануучунун аялты пайдалануу аялты аялты. Аялты үч күндүн ичинде аялты

болгонча чараларды көрбөө, айыл пузун ташообо Абоненттин суу пайдалануу укугун кесиптөө алып келет.

26.7. Турак үйлөрдүн территориясынан сууга суусунун арыгы өтүүнү бийлүү Кыргыз Республикасынын Жеринде кодексине жана Кыргыз Республикасынын Жер кодексине ылайык көзөмөлүк сериштутта (экинчи чектелген пайдалануусуна) турат. Ошондуктан өзүнүн территориясы менен агып өтүү жерин сууга суунун чектөө (буруп алуу, буууу коюу) укук бузуу болуп эсептелет, тодондук тастоокуз жана сепилдешти керек жана ал үчүн айыл пуз салынат.

27. Калктуу конуштарга жамантын мүчөлөрүнүн биргелешип пайдалануусундагы ичүүчү сууну колдонуу эрежелери

27.1. Ичүүчү сууну колдонуу максатын "Ичүүчү суу жөнүндө" Кыргыз Республикасынын Мыйзамы менен шартта салынат.

27.2. Жергиликтүү алдыкта башкаруу органдары калкты ичүүчү суу менен камсыз кылуу жана санитардык-гигиеналык талаптарга ылайык калкты кыгууга милдеттүү.

27.3. Калкты ичүүчү суу менен суу менен жабдуу ишканалары - шаарларга "Суушар" ишканалары, айыл-кыштактарда Ичүүчү сууну кошконуучулардын аялдын көпчүлүк биргелешип абоненттик келишимдин негизинде жүргүзүлөт.

27.4. Ичүүчү сууну керектөөчүлөр суу менен жабдуу ишканаларынын ичүүчү суунун сапаты, анын стандарттарга, санитардык эрежелер менен шартта ылайык келиши, ошондой эле ылайык келүү сертификаты жөнүндө та маалыматты талап кыгууга укугуз.

27.5. Ичүүчү сууну керектөөчү абоненттер тиешелүүлүгү атырууга милдеттүү.

27.5.1. өзүнүн жөбөсүн сагып алып ичүүчү сууну жешке атуучу приборду (водомерди) пломбасы менен орнотууга, аны ол абалда кармаого, суу калуучу үзүктөрү, водомерди кышкыда толугу калып жакытуудан сактоого, ал үчүн кыгуулоого;

27.5.2. водомердин көрсөткүчү боюнча керектенген суу үчүн тиешелүү көргө алы ташоо турууга;

27.6. Суунун сапатында азыктардын сийматтыгын коркутуп келтирөөсүнүн аракетин алары көрсөткүчтөр боюнча ылайык келбөө аныкталган учурда, суу менен жабдуу ишканалары жана аларды көзөмөлдөөчү органдар бул талапты сууну керектөөчүлөргө келип чыккан коркумунту болтурбай көс турган аялтын кылуу чаралары жөнүндө маалымат берүү менен маалымат маалыматтарды аркалуу тастоосуз түрө кабардоого шайк.

27.7. Калкты жабдуу ичүүчү суунун сапаты жөнүндө маалыматты ол абалында бербөгөндө же бурыкши бергенде, ол абалында толун жана так маалымат берүүдөн баш тартканда, сууну керектөөчүлөр чарбалык-ичүүчү суу менен жабдуу түрүнүн пайдалануунун эрежелерин сактаганда жана ал калкты суу менен кысып кыгуугу начарытууга алып келгенде же уюга тутумдары пайдаланып ишканаларга пана келтирөөдө Мыйзамдарда көзөмөлүнө киретин.

27.8. Жогорудагыдай укук бузуулар үчүн айыл пузлар Кыргыз Республикасынын мамлекеттик башкаруусунун ылайык шартына укук берилген органдары жана жергиликтүү ол алдыкта башкаруу органдары тарабынан салынат.

28. Жергиликтүү жамантын жалпы кысымчылыгында атыруугу аты-чараларына кытышуунун эрежелери

28.1. Жергиликтүү жамантын жалпы кысымчылыгында атыруугу аты-чаралары жашаган жеринде жарниларын руханий, физикалык жана башка керектөөлөрүн камытандыруу максатында жүзөгө ашыруугу, жарнилардын

мен болуусуну кытышуусу менен ишке ашырылуучу аракеттердин же коомдук турмуштун кубулуштарынын ийгиликсиз, ошондой эле адамдардын ортолорундагы бөлүнүшкө байланыштуу формасы жана мүнөздө, коллегиялар жана жалпы коомдук фонддордун жана мамилелерин өнүктүрүүнүн жана болуу бөлүнүшкө.

28.1. Жергиликтүү жаманаттын жалпы кытыгышында ишарытуучу аракеттердин ишарытуучу же башка эмгек ишканалары, маанилүү-массалык ишканалары (фестивалдар, майрамдар, атылган атылган атылган майрамдар, концерттер, ишарытуучу, ишарытуучу ж.б.), спорттук/массалык ишканалары (спорттук маанилүү, спорттук түрүндө башка мамилелер ж. б.) кирет.

28.2. Жергиликтүү жаманаттын жалпы кытыгышында ишарытуучу аракеттердин ишарытуучу же башка эмгек ишканалары, маанилүү-массалык ишканалары (фестивалдар, майрамдар, атылган атылган атылган майрамдар, концерттер, ишарытуучу, ишарытуучу ж.б.), спорттук/массалык ишканалары (спорттук маанилүү, спорттук түрүндө башка мамилелер ж. б.) кирет.

28.3. Жергиликтүү жаманаттын жалпы кытыгышында ишарытуучу аракеттердин ишарытуучу же башка эмгек ишканалары, маанилүү-массалык ишканалары (фестивалдар, майрамдар, атылган атылган атылган майрамдар, концерттер, ишарытуучу, ишарытуучу ж.б.), спорттук/массалык ишканалары (спорттук маанилүү, спорттук түрүндө башка мамилелер ж. б.) кирет.

28.4. Жергиликтүү жаманаттын жалпы кытыгышында ишарытуучу аракеттердин ишарытуучу же башка эмгек ишканалары, маанилүү-массалык ишканалары (фестивалдар, майрамдар, атылган атылган атылган майрамдар, концерттер, ишарытуучу, ишарытуучу ж.б.), спорттук/массалык ишканалары (спорттук маанилүү, спорттук түрүндө башка мамилелер ж. б.) кирет.

28.5. Жергиликтүү жаманаттын жалпы кытыгышында ишарытуучу аракеттердин ишарытуучу же башка эмгек ишканалары, маанилүү-массалык ишканалары (фестивалдар, майрамдар, атылган атылган атылган майрамдар, концерттер, ишарытуучу, ишарытуучу ж.б.), спорттук/массалык ишканалары (спорттук маанилүү, спорттук түрүндө башка мамилелер ж. б.) кирет.

29. Калктуу конунктарда коомдук тартипте сактоого катышуунун аракеттери

29.1. Кыргыз Республикасынын өлкө иштер органдары жана Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 4-беренесине ылайык, ички иштер органдары үчүнүн жана башка мамилелердин коомдук бирамалар, эмгек жаманаттары, ишканалар же өлкө иштер органдарынын ишине комок көрсөтүү үчүн түзүлгөн ишканалардын ишканалары менен өз ара аракеттениш ишке ашырылат.

29.2. Ички иштер органдарынын штаттык бирдиктери аз эмес жана мүмкүнчүлүктөрү көптөгөн болгондуктан, жергиликтүү жаманаттар жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары менен бирдикте коомдук тартипте сактоого катышат.

29.3. Ар бир калктуу конунктарда ишканалардын ар биринин курамы 10-15 адамдан турган коомдук тартипте сактоо бөлүмүн 5-6 адамдан дружина түзүлөт. Дружина түзүүнүн чечимин жергиликтүү жаманаттын мүчөлөрүнүн чогулушунда бул түрдөгү чечим кабыл алынат, дружинанын аты берилет, дружинанын ишканалары, ишканаларынын орун басары аныкталат.

29.4. Ички иштер / атылган ишине эмгек дружинанын ишканалары, ички иштер органдары менен бирдикте ишине дружинанын мүчөлөрүнүн укуктарын жана

милдеттерин түшүндүрөт, бөлүнөтүн үлгүсүнү күбөлүк жана пеналга менен көрсөтө ботууга көмөк көрсөтөт.

29.5. Элдик дружинанын командирин дружинанын маршруттарына жана рейстер чыгуусунун графикасы менен маалым, ал боюнча дружинанын мезгилдүү - жай кезиндеги алышына I жолу, тукум кырдаал болгондо абал тынчтыгына күчтө патриота чыгуусун уюштурат.

29.6. Элдик дружина ички иштер органдарынын комитеттерин, асканалар согу менен бирдикте иш алып берет, криминалдык кырдаал тууралуу маалыматтарды аларга бөлүшөт, алардан да маалымат алып турат.

30. Жергиликтүү жамааттын ичинде ийкемдүү мамиле, жашоого жакшылуу мүнөзү, тынчтыкты жана коомдук биримдикти түзүү үчүн жергиликтүү жүрүш-туруштун, адам-адамдыкты бекемдөөнүн, мыкты салт-адатты сактоонун жана өнүктүрүүнүн мыйзамдарды аныктабаган тартипин аныктоонун жана бекемдөөнүн эрежелери

30.1.1. Мыкты мамиле-салттарды, уро-адаттарды сактоо, өнүктүрүү жана бекемдөө жергиликтүү жамааттын ичинде ийкемдүү мамилени (адамдардын бири-бирине үй-бүлөгө иши коомго болгон мамилелериндеги мээрмисүүлүк), жашоого жакшылуу мүнөзүн түзүүнүн, жергиликтүү адамдарды тынчтыкты куруунун, адам-аркылы бекемдөөнүн, улуттук баалуулуктарды (миленилик, боорукерлик, кайрымсуулук, айкөлдүк, меймандуулук) сактоонун жана аныктоонун, жергиликтүү жүрүш-турумуна жашоо сөзүнүн мүнөзү катары колдонулат.

30.1.2. Эриктүү, улуттун тубаса өзгөчөлүгүн сактап калууга жөнөмөттү жана курулу тартипке, жаштарды адамдуулукка, адистүүлүккө, адамгерчиликке бөлүүгө, ата-эне, эл-журт алдында милдетти сезе билүүгө, улууларды сыйлоого ж.б. жакшы салттарга тартипке жамааттын ички милдеттеринин бери болуп көрсөтөт.

30.1.3. Коомдук кайлардын жүрүш-туруштун эрежелери (тартиби) коомдогу адамдардын коңайлот жанына жашоонун жана өз ара аракеттенүүсүн көрсөтө калууга багытталган. Адаттуулуктун жана тириеттин стандарттары - эр-келиндер кыраактыр үчүн берилүү жүрүш-турум эрежелери. Бул негиздерди негиздей кыраактыр үчүн түшүнүү, боюнча сиңирүү жана аларды туура колдонуу адамдын жакшы мамилетинин алдыгына билүү болуп саналат.

30.2. Жергиликтүү жамаатта өз алдынча кылагынын кыптан жүрүш-турум тириетинин көрсөтүү менен саламдонуу адеби ачыктык менен жашоо салынат. Адамдардын айрымча жаштардын арасында «Салам берил - карык, алик алып - карык», «жашка, мансатка, бергенге көз караматтыкка кароо салык берилбейт, салам берил үчүн бериле болот», «бир күн туз таткан жерине мун күн салам бер», «жашы кичүүлөр жашы улууларга олукту салам айтат», «теңиз улуу кишилер салам айткан киши, ичүүзүм ордуна туруп алик айт», «карык сактыкка олукту учурашуу жак», «жаш балдарды, кыздарды улуу адамдар учурашуу учурунда чыкканда мун койсо болот», «карык киши жаш кишиге, уюмго, же кылымда бараткан адам тостон турганга, жаштар улууларга жашоодо кирип келген киши ал жердегилерге салам айтат» деген эрежелерди үчүктүрүү жана аткарылышына жетишүү ишке ашырылат.

30.3. Адамдардын, айрымча жаштардын арасында коомдук кайды жүрүшүнүн жүрүш-турумун адеби - орду менен сүйлөн, айлангандыктар менен салык мамиле ботуу, кыраактыр-түкүрүшүн адамдын булгоо, жашы, орой иши үчүн салыктуу айттуу адамдын тартипсиздиги менен, маанилүүтүзүк жашоону адеби жана жөнөдөгө тургандыгы түшүнүктүрүлөт, аты ишке ишчүүгө жетишкелет.

30.4. Шаар, башка калктуу пунктарда саят 23.00ден 07.00гө чейинки аралыкта жана жана юридикалык жактарга үч баскычтык жана аты-чуууну жаш

берилген эл жереруу чегин бузууга, анын ичинде үндү кайра кайтаруучу жана күчөтүүчү түтүктөрдү колдонуу менен токомду жерлерде "жаоскарттык режимин" бузууга таян салынат.

- эри кабаттуу үйлөрүн, турак жайларды, турник жайларды жана жанын байланышудыгы жатаканаларды.

- чөгөш аймактарын, турак жай кечи райондорунун аймактарында жана турник жай аймактарынын топторунда;

- бадам берүү, медициналык уюмдардын, ошондой эле социалдык, реинтеграциялык, санаториялык-курорттун аймактарын, жарактарды убагыттуу жайгаштыруу жана болуу башка аймактарды көрсөтүүчү уюмдардын төмөндөгүлөрүндө жана аймактарда.

30.5. Азы-азыраактын белгиле, максат каала-салтты, үрп-адатты сактоо жана иңгизүүгү жарындардын керексөөдөрүн кампактандыруунун гана нарты белгилестен, жанынтын ачкан биримдикти бузуу, конфликтилерге – чыр-чатактарга жана алгүүнү жат аракеттерге каршы туруунун курады, жанынтын моралдык-экономика биримдикти жана тиешесин кампактуу өрнөтүүнүн максаты болуп эсептелет. Жанын кампак биримдик-аңгымакка келиши үчүн максат-салт, жарындын бардуучулуктар ичининен бир багыттуу болушу керек.

30.6. Азы-азыраактын кампакты астык тиешесин – бүтүнүчү үчүн аралык иңгизилешти ачканын: "Эр достуугу – жана, ал достуугу – астык", "Эки эрдик достуугу бир белдем ачырат, эки эрдин достуугу аны белдем ачырат", "Буз менен кампак, менен Ата жүргүм", "Бала-баламырдан келечети, биз-таалым ушул жер, ушул эл менен байланыштуу", "Ушул өлкөнүн туусу, герби, герби жана демил мекени жанын" эрежелерин жетекчиликке ачырат.

30.7. Азында кампакты бир жолу «Азы-азыраактын күнү» өткөрүлөт. Иңгизилешти жергиликтуу кампактын ичкен келиши, диндикти жаралдык демилгелеп, ачырап өткөрүлөт. Майрамды ушул жаны үйлөткөн азы-азыраактын иңгизилешти жана турмушка чыккан азы-азыраактын кылдары, 60-, 70-, 80-, 90-, 100-жанын чыккан аралыктар, чок спорттук, медицина, аңгымактын жетешкендер жана башка белгилүү ичкендер, азы-азыраактын жетешкендиктери, шаардан/айыл аймагынын келичкенин өтүүчүсү тууралуу айттып, жарындынты илик өнөөдү ачыкан тарыхтар келтерт берилет.

30.8. Азында кампакты бир жолу мектеп бүтүрүүчүдөрүнүн «ачырап» ачыраптын күндөрү 60-, 70-жанын чыккан аралыктар, азы-азыраактын максаты ачкандары шаар/айыл бийиктен өбүр болуп көрүнгөн бийик жерге чыгып, кампакты азы-азыраактын максаты ачкандарын, келечектин курууну эстафета кылып ташырап берилет. Буз күнү ушул шаардан/айыл аймагынын иңгизилешти жетешкенди окумуштуу, диндик, кайыра туу арагына санытуу ичкендер кампакты максатын жетешкени, ал үчүн кампак мекени көрүндөгү тууралуу айтты берүү менен кампакты жана муундарга дин берилет.

30.9. Таштуу улуктук ушул болуучулукту эрежелерди ачырап үчүн кампакты кылат.

31. Үй бүлөлүк салтанаттарын өткөрүүнүн эрежелери

31.1. Азы-азыраактын кампакты башында торагытуу, азы берүү, кампак кылуу, ачканытуу, кампак кылуу, тартуу берүү санытуу үй бүлөлүк салтанаттардын өткөрүүгү, күндөлүк кампак-гармония, кампак келиш, кампак-аш ж. б. байланыштуу иңгизилешти, эл ичкенди салт-адаттарын кампактына кытырууну, кампакты жарынд кампактоо, кампактын менен кампакты (жанын кампактоога көргөзөт).

31.2. Үй бүлөлүк салтанаттардын кампакты күндөрүн кампакты тартып өткөрүүнүн эрежелерин кампакты иңгизилешти кампактын мүнөздөрүнүн буз максаты башында кампактынын курап болуу, кампакты менен кампактын, кампакты жана

төстүү ар бир мүчөсү кезги менен жаны өтүүсү мурна, анын удуулата ишеним айтканат, аягында жаны удууу бүтүм шыгарат. Эгерде ташышы төстөр кылы кытуу ташышы чеме алган жок десе, анда анык топ оңдоругуо жашыруун кеншин, бир бүтүм айтат.

Ташышы тарытар махул болбосо жаны анык топ түзүлөт да ушундай эле тарытып аяп алып барат.

34. Жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын, башка эл тарабынан шапкандуучу коомдук түзүмдөрдүн өтөттөрүн угуууну эрежелери.

34.1. Жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары тарабынан түзүлгөн, аярыны өтөөмдү жана жетекчилтиги алдында иштөөчү иштөөмө кымыскалар, жанааттын мүчөлөрү тикелей шапкандат же өздөрү түптөгөн кымыска коомдук уюмдар бир. Алардын аныкаты, иштөө тарыбы, эл алдында өтөт берүүсүнүн өтөтөндүгү аяп жөнүктөгү мафтиктери жана жоболордо каралып.

34.2. Жергиликтүү жанаат (кымыска) жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары менен биринте, элдин өтөтөрү жок алуу менен, ушул Устада каралган түзүмдөрдүн жана коомдук уюмдардын жетекчилери менен махулданып, жарым аягында (жылда) аягына туштан, өтөт угуу кылыору өтө жаны же сейрек болбосондой кылып, өтөттөрдү өтөрүүнү убагыт белгилейт, түзүмдөрдүн жана коомдук уюмдардын жетекчилерин, элди аягына аяп кабарлайт.

34.3. Өтөттөрдө элди чакыруу учурунда эл башында келген жергиликтүү жанааттын мүчөлөрү бардык территориялардан окул болгондой, кыптык өтөтөрдүн башка аягылар кылындай, өтөт уксан аягылар үйүнө баргында регрегидегилерге махулданып бергендей кылып уксатуруу тарып.

34.4. Өтөттөрдө уксанды кылып аяп бонича суроолор берилип, ташыуула жүргүзүлүп, «жанаатты чакыруу» же «жанаатты чакыруу» деп баш берилет.

VI. Жергиликтүү жанааттын башка тарытар (субъектилер) менен алака жүргүзүүсүнүн эрежелери

35. Жергиликтүү жанааттын башка жергиликтүү жанааттар менен алака жүргүзүүсүнүн эрежелери

35.1. Коопсуздук иштөөмдө жашында, мунишакандаттар аралык кымыскалыгыты жүргүзүү, аягы чарба жаны жайыт жерлерин, чарбалар аралык кымыскаран пайдалануу жана оңдоо-түзөө, жана башка махулдар болгон, тарып болгон учурда же эл демилгеси бонича, жергиликтүү жанаат аягыны өтөтөндө же өтөтөндө башка жергиликтүү жанааттар менен алакаларды жүргүзө аягы.

35.2. Башка жергиликтүү жанааттар менен алакаларды жүргүзүүнүн тарыбы ушул устадын жана шапкандык жеткен жергиликтүү жанааттардын устадын, махулданыпган жазуу жүзүмдү же бонича кымыскалар шарттарга аягыды жүргүзүлөт.

36. Жергиликтүү жанааттын жарандык коомдук түзүмдөрү менен алака жүргүзүүсүнүн эрежелери

36.1. Жергиликтүү кымыскалыгыты курган, эл үчүн сүрүнөн жергиликтүү жанааттын аярыныканы жарандык коомдук түзүмдөрү жок аягы менен кымыскалар, жок жана махулдарды кымыскалардан ортосундагы биринчилерин башында болуп, аярыны аяп жүргүзүү аягыны өздөрү түзүлгөн жергиликтүү жанааттын территориясы менен чектөлбөйт.

36.2. Жергиликтүү жанааттар өз аягында түзүлгөн же башка жакта түзүлүп, барык өз аягында аяп жүргүзүп жаткан жарандык коомдук түзүмдөрүнө - аягыны кымыскалар уксатары курган бонича биринчилеринде,

ташкычылыктар боюнча бирикмелердин, кайрылдуулук уюмдарынын, улуттук артыкчылыктардын укуктарын коргоо максаттарынын жана өнүгүү уюмдарынын ичинен өз максаттары дал келгендери менен байланыш түзүшөт жана тыгыз иш жүргүзүшөт.

36.3. Консультацияларды өткөрүү, маалымат алдынуу, социалдык маселелерди чечүү, жергиликтүү маанидеги маселелерди чечүү боюнча иштөө-көрсөтмө катери боюнча биргелешип иш-чараларды өткөрүү жана турмушка ашыруу өкмөттүк эмес уюмдар менен тамактануунун иштөө формасы болуп саналат.

36.4. Жарыялык көмүскө түрмөлөрүгө бардык пайдалуу деңгээлдерин камдоо, алардын жергиликтүү жамааттын актыгардуулукту, маанилүү катары аткаруудагы уюмдонуучулукту жана ишкердүүлүктү арттыруусуна басым коюлат.

37. Жергиликтүү жамааттын өчкө жашоо-тиричилигинин эрежелерин колдонууга киргизүүнүн жана сакталышынын көтөрмөлөнүүнүн тартиби

37.1. Жергиликтүү жамааттын өчкө жашоо-тиричилигинин эрежелерин колдонууга киргизүүнүн алдында эрежелер жамааттын бардык мүчөлөрүнө кеңири түшүндүрүлөт.

37.2. Жергиликтүү жамааттын өчкө жашоо-тиричилигинин эрежелерин жамааттын мүчөлөрүнө кеңири түшүндүрүү, аларды колдонууга киргизүүгө үндөтүү, колдонууну жүргүзүүдө пайда болгон суроолорго жана берүү жана көрсөтмөлөрү чечүү, эрежелердин аткарылышына жана сакталышына көзөмөл жүргүзүү үчүн ишкердиктин алдындагы болуучу боюнча курамында алдыдагы, жамааттын көптөгөнү жана актыгардуу мүчөлөрү, коомдук уюмдардын жетекчилери, жергиликтүү өкмөттүн депутаттары, диний жамааттын расмий өкүлдөрү ж.б. болгон атайын топтор түзүлөт.

37.3. Жергиликтүү жамааттын өчкө жашоо-тиричилигинин эрежелери боюнча атайын топтордун иштөө тартиби топтордун мүчөлөрү тарабынан аныкталып, жарыяланып, пайда болгон учурда жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары менен макулдашылат.

VII. Жергиликтүү жамааттарда жарандардын өз алдынча уюмданышынын экономикалык - чарбалык негиздери

38. Жергиликтүү жамааттын өнүктүрүү жана кайрылдуулук фонду

38.1. Жергиликтүү жамааттын мүчөлөрүнүн чогулуштарында сукуштарында иштөөдө жергиликтүү бюджетке көз карандысыз каражатка ээ болуу, жамааттын өнүктүрүү жана кайрылдуулук фонду түзүү үчүн жамааттын мүчөлөрү алыстардуу өздөрүнө өлгөнү салык салуу жолу менен жылына бир жолу 500-5000 сом өлгөнүндө негизин сыйым кошушат.

Жамааттын мүчөлөрүнүн өздөрүнө өлгөнү салык салуу маселеси айыл аймагынын, шаардын бүтүндөй жамаатынын, айыл аймагынын же шаардын кварталдарынын, көчмөсүнүн, көп кабаттуу үйлөрүнүн, үйлөрдүн пайдалануучуларынын чогулуштарында, жыйындарында талкууланган чечилет.

38.2. Өнүктүрүү жана кайрылдуулук фондуна акция сыйкыры жамааттын мүчөлөрү, жамаатка кирбеген өлкө жарандар, тармактык жана өкмөттүн өкмөтү менен кошо кошулат.

38.3. Өнүктүрүү жана кайрылдуулук фонду «Коомдук фонд» ишари акционерлик эмес уюм ишари маалыматтын актыгардуу өтөт жана маалымат ачыктык аракеттенет.

38.4. Өтүктүрүү жана кайрамынуулук фондунун парашаттары жергиликтүү мамлекети маселелерин чечүү боюнча долбоорлорго жана кайрамынуулук шартане аунушуну.

38.5. Жергиликтүү мамлекети маселелерин чечүү боюнча долбоорлор жаманттын мүчөлөрү тарабынан ар түрдүү багыттар боюнча, анша ашада шакерчеликке (Бизнес-Инукубатор), пайдалуу опорго жана кесипке үйрөтүү жаманттын мүчөлөрүн атуулдукка, алап-аклике тарбиялоо боюнча шартане аунуш.

38.6. Долбоорлор «Коомдук фонд» түрүнө курамына абройнуу алаштер, жергиликтүү кансаттин депутаттары кирген конкурстук комиссия тарабынан кирешет. Конкурстук комиссия шартане долбоорлор «Коомдук фонд» тарабынан керешет.

VIII. Корутунду жобалар

39. Жергиликтүү өз аламыча башкаруу органдары тарабынан кабыл алынуучу сыйлоо чаралары

39.1. Үлгүл Усталдык тааштарын үтүлүү акарткандыгы, жергиликтүү мамлекети маселелердин чечүүгө ашгарлуу катышкандыгы, жеке жана үй-бүлөнүк үтүлүү күрүм-туруму, кайрамынуулук шакеранга, шакерортугу, аймактын асшадан-экономиялык өнүтүүсүнө ашкын кинес корсоткөндүгү, жергиликтүү жаманттын аламык корсоткүлөрлү жаманттууга катышкандыгы үчүн тааштарын ашгарларга кирети төмөнкүдөй моралдык жана материалдык сыйлоо чараларын колдонулуучу мүчөсү:

- аламык корталоо;
- сыйлуу белелтер, башка материалдык жана аламык сыйлактар менен сыйлоо;
- грамоталар менен сыйлоо;
- "Мыкты үй-бүлө", "Үлгүлүү үй", "Үлгүлүү көчө", "Үлгүлүү аламык" ардактуу наамдарын ашгаруу;
- аламыктын Ардак таашына алуу;
- аламыктын Ардак ашкелчесине кирешүү;
- "Шаардын ардактуу жарамы" наамын ашгаруу;
- "Аламык аламыктын ардактуу жарамы" наамын ашгаруу;
- "Аламык аламыктын ардактуу жарамы" наамын ашгаруу;
- Кирети Республикасынын мамлекеттик сыйлактары менен сыйлоого кирешүү.

39.2. Моралдык жана материалдык сыйлоо чараларын колдонуучу төмөнкү шартане жүргүтүлөт:

- жаманттын мүчөлөрүн сыйлоого кирешүү демилгеси жаманттардын аламыктын (жогору алуун), аламыклар сотторун, коомдук уюмдарга, аламыктын коомдук өз аламыча башкарууларга, шаар көрөмө, шаардын администрациялык районунун башчысына, аламык башчысына, аламык өкмөтүнүн башчысына, жергиликтүү кансаттин депутаттарына, жергиликтүү аламыктын тарабынан аламык.

- аламык корталоо, сыйлуу белелтер, башка материалдык жана аламык сыйлактар менен сыйлоо, грамоталарын тааштаруу, "Мыкты үй-бүлө", "Үлгүлүү үй", "Үлгүлүү көчө", "Үлгүлүү аламык", "Үлгүлүү шаар" ардактуу наамдарын ашгаруу жөнүндө чечим шаар көрөмө же аламык өкмөтүнүн башчысы тарабынан кабыл алынат.

- Ардак таашына алуу, Ардак ашкелчесине кирешүү, "Шаардын ардактуу жарамы", "Аламык аламыктын ардактуу жарамы", "Аламык аламыктын ардактуу

жарнама" наамдарын илгерилүү, ошондой эле Кыргыз Республикасынын мамлекеттик сыйлыктары менен сыйлашпого көрсөтүү жөнүндө чечим шаар көрүнөт же айыл өкмөт башчысынын сулуусуна бекетте жергиликтүү кеңеш тарабынан кабыл алынат.

39.3. "Айылдык өлкөнүн ички иштер жана жергиликтүү мамлекеттик эл көргүзүү наамы" болуп саналат, ал шаарда же айылдык өлкөнүн өнүгүшүнө өзгөчө салым кошкондугу үчүн жергиликтүү кеңештин чечими менен берилет. Жергиликтүү кеңеш "Айылдык өлкөнүн ички иштер жана жергиликтүү мамлекеттик эл көргүзүү наамы" наамы бар адамдар үчүн атайын жөнөлдөөлөрдү, ошондой эле алар үчүн стипендияларды жергиликтүү бюджеттин каражаттарына чектеринде Кыргыз Республикасынын мамлекеттик маани жана башка материалдык сыйлыктарды белгилей алат.

40. Жергиликтүү мамлекеттин Уставына өзгөчөдөгү үчүн жоопкерчилик

Ушул Уставдын шарттарын бузган жергиликтүү мамлекеттин мүчөлөрүнө карата коомдук айыптоо чаралары колдонулушу мүмкүн.

41. Жергиликтүү мамлекеттин Уставын кабыл алуунун жана киргизүүнүн тартиби

41.1. Жергиликтүү мамлекеттин Уставынын долбоору шаар көрүнөт же айыл өкмөтүнүн башчысына чечим менен түзүлгөн жумушчу топ тарабынан иштелип чыгат.

41.2. Жумушчу топтун курамына төмөнкүлөр кирет:

- жергиликтүү кеңештин төрагасы;

- айыл өкмөтүнүн башчысы;

- жергиликтүү кеңештин депутаты;

- айыл өкмөтүнүн аппаратынын кызматкерлери;

- жергиликтүү мамлекеттин мүчөлөрү (тайындоо шаарда же айылдык өлкөдө жашаган адамдын улуттардын өкүлдөрүн жана алуу менен);

- коммерциялык жана некоммерциялык эмес уюмдардын өкүлдөрү (ӨЗУ, КУ, ӨЗУ жөнүндө комитет, шаар кеңеш, ассоциация кеңеш, ишкерлер коомдугу жана башка шаарда же айылдык өлкөдө жашаган адамдын уюмдар).

(Жумушчу топтун түзүмү жергиликтүү мамлекеттин жана жергиликтүү мамлекеттин башкаруу органдарынын сулуусуна атайын толукталышы же өзгөртүлүшү мүмкүн).

41.3. Жумушчу топ тарабынан иштелип чыккан Уставдын долбоору жергиликтүү мамлекеттин мамлекетке каражаттарына жана же жергиликтүү кеңештин өб-сыйлыгына (же башка расмий жарактуу булактарында) жарыяланат жана жыйындарга (чогулуштарга) же жергиликтүү мамлекеттин курултайына талкуулоо үчүн алып чыгарылат, аны үчүн Уставда белгиленген тартипте айыл өкмөтүнүн өкүлдөрү.

41.4. Курултайдын делегаттары, ошондой эле жыйында (чогулуштун) катышуучулары, жергиликтүү мамлекеттин мүчөлөрү Уставдын долбоору боюнча сөз-ишкерлерге жана сунуштарды киргизүүгө укуктуу.

41.5. Айыл өкмөтүнүн башчысы Уставдын долбоорунун шаардык парияттын жумушчу топ тарабынан иштелип чыкканын кайра жергиликтүү кеңештин кароосуна кабыл алуу үчүн киргизет.

41.6. Жергиликтүү кеңештин Уставын бекитүү жөнүндө токтомду жергиликтүү кеңештин депутаттарынын жалпы санынын көпчүлүгү добуштары менен кабыл алынат.

41.7. Кабыл алынган Уставга жарыя өзгөртүүлөрү жана толуктоолору киргизүүгө добуш жергиликтүү мамлекеттин мүчөлөрүнүн үчтөн биринин көм эмес

